

שבת קודש

פרשת
ויצא

תשפ"ו

שמועה טובה

נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה

פנינים יקרים

פרשה שכולה דביקות

"ויצא יעקב" (כח י'). כתב בשפת אמת (תר"נ), בסדר ויצא לא נמצא שום פרשה פתוחה וסתומה, וכ"ה בספרי מסורות כי לא יש סדר כזה בתורה זולת ויצא. ונראה דהרמז שלא פסק אבינו יעקב ולא הוסח דעתו מיציאתו לחו"ל עד שחזר ויפגעו בו מלאכי כו', וז"ש וישבת עמו ימים אחדים' שהיו כל הימים באחדות ודביקות בשרשו. וזה ה' עיקר הנדר והבקשה 'אם יהי אלקים עמדי כו' שלא יתפרד מן הדביקות ע"י לבן הרשע ותחבולותיו כנ"ל.

כתב בספר **נתיבות שלום**: בעל ה'בית אברהם' זי"ע מביא עה"פ (ויצא ל"א, י"ז) "ויקם יעקב וישא את בניו ואת אשתו על הגמלים", בהקדם המעשה מהרה"ק **רבי מנדל מויטעבסק** זי"ע שפעם אחת היה רעב גדול בטבריה וכאשר חזרו השליחים והביאו עימם הרבה מתנות כלי כסף וכלי זהב ומעות והניחו הכל על שולחנו, אמר הרה"ק: רבש"ע איך הויב זיך אויף צו דיר מיט די אלע כלים. וראו כולם כיצד הכלים החלו להתרומם מעל השולחן. ועל דרך זה פירש מאמר הכתוב: "וישא יעקב את בניו ואת אשתו", שאת כל העניינים הגשמיים שלו הגביה יעקב אבינו להשי"ת. והנה פרשה זו היא תורה שלימה תורתו של יעקב אבינו איך שהגביה את כל ענייני הרשות שלו להשי"ת, ונהיה מהכל תורה, שהתורה מספרת בפרטות את כל מעשיו ומכל פרט ופרט מענייני הרשות שלו נהיה חלק מהתורה, שבכל זה טמונים עניינים נשגבים למעלה מכל השגה. לאור זה יובן מאמר הרה"ק **רבי ברוך ממעז'בוז** זי"ע על נועם אמרינו - "קדושנו קדוש יעקב", שאמר פעם בקדושו: רבש"ע, קדושנו כמו שהנך קדוש יעקב, הרי מהיכן הייתה לו

טובה, באם יש לו לאדם לדבר דבר, אפי' ההכרח, מ"מ יתן מעצור לרוחו בכל מה דאפשר, וידבר בסוף, ולא בתחילה. [כידוע שהיה נקרא בפי כל הצדיק השותק ונאים הדברים...]

"ויפגע במקום" (כח יא). וברש"י - **ללמדך שקפצה לו הדרך**. וכתב בכורי אביב, ב' פעמים מספרים לנו חז"ל על קפיצת הדרך ושניהם בנושא שידוכים. א', אצל יעקב כשהלך לשאת אשה. ב', אצל אליעזר עבד אברהם כשהלך לקחת אשה ליצחק ויש בזה רמז לדורות, בחינת מעשה אבות סימן לבנים, שעה שיגיעו הבנים לפרקם, עליהם לשים בה' ביטחונם, יתאזרו ויתאמצו, ובעזרת ה' יעברו את כל המכשולים ותהיה להם קפיצת הדרך.

"וישכב במקום ההוא" (כח יא). פירש"י באותו מקום שכב, אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. שמעתי דבר נפלא מהגאון רבי ישראל זיכרמאן שליט"א רבה של אחזת ברכפלד, בשם עמוד ההוראה מרן **הגרי"ש אלישיב** זצ"ל, שהסביר במתיקות נפלאה את דיוק נוסח התפלה של רבי נחוניא בן הקנה, המובא בגמרא (ברכות כח): "מודה אני לפניך... ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות". דקדק **הרב אלישיב**, מדוע ב'יושבי בית המדרש' נאמר לשון יחיד 'בית מדרש', ואילו ב'יושבי קרנות' נאמר לשון רבים ולא מ'יושבי קרן'. אלא, הסביר הרב אלישיב כך: יושבי בתי המדרש שמחים בעמלם, מרוצים מחייהם ומסופקים מדרך שבחרו לעצמם, לכן הם נמצאים על מקומם זמן רב מבלי לנוע ממקום אחד למשנהו. אך 'יושבי קרנות', אלו המחפשים את ספוקם מהנאות העולם הזה החולפות ועוברות,

ליעקב אבינו קדושה עילאית שכזו? רק מחמת שאתה קידשתו, אם כן קדשנו גם אננו. עכד"ק. ומדוע נאמר זאת דווקא על יעקב אבינו? אלא משום שזו הייתה מידתו של יעקב אבינו לתקן ולקדש את כל ענייני הרשות.

אי' בספה"ק **אגרא דכלה**, איתא במדרש (ב"ר פס"ח, ב) עה"פ ויצא יעקב מבאר שבע, ר' שמואל בר נחמן פתח, שיר למעלות אשא עיני אל ההרים למלפני ולמעבדני מאין יבא עזרי, אליעזר בשעה שהלך וכו' ואני לא נזם אחד וכו', חזר ואמר מה אנא מוביד סברי מן בריי אלא עזרי מעם ה' וכו' אל יתן למוט וכו'. "בעי למדרש למה נאמר שוב ויצא יעקב מבאר שבע, הלא כבר נאמר למעלה (כח, ז) וישמע יעקב וכו' וילך פדנה ארם?" "על כן בא לדרוש אותה הפרשה כולה שאמרה יעקב בעת הליכתו לישא אשה (וכן הוא בקבלה כל מי שנצרך לישא אשה, יאמר בכל יום הקפיטיל הלזה קודם יהיו לרצון וכו'), ודרש שאמר יעקב מאין יבא עזר", היינו אשתי עזר שלי (אעשה לו עזר), מאין יבא לי על פי הטבע שאין בידי כלום אפילו נזם אחד וכו', חזר ואמר מה אנא מוביד סברי מן בריי עזרי מעם ה' וכו', עד ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם, הנה הם שבעה פסוקים של נחמה לו ברוח הקודש, ואז נשא רגליו ויצא בהבטחה, וזהו ויצא יעקב מבאר שבע, לאחר שנתבאר לו שבעה נחמות."

"וילך חרנה" (שם). וברש"י בכמה מקומות כל תיבה שצריכה למ"ד בתחילתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה. ידועים דבריו הנפלאים של הרה"ק **רבי מנחם מענדל** מווארקא זצלה"ה וצריך ביאור למה באמת כתוב בתורה בדרך זה, ה"א בסופה תחת למ"ד בתחילתה. וי"ל דהתורה מורה לנו בזה עצה

חשים כל העת חסר ספוק, ומנסים ללכת מקרן זווית זו לקרן זווית אחרת כדי לחפש הנאה ואינם מוצאים. כך יוצא שבמסגרת נסיונותיהם למצא את שאהבה נפשם הם יושבים בקרנות רבות. על כן נאמר בהם לשון רבים. (אוצרותיהם אמלא, פר' וישלח)

חלום יעקב

"סלם מצב ארצה" (כח יב). דברים חוצבים ביאר הגה"ק ר' שמשון רפאל הירש, מראים לו אפוא "סולם", ורומזים לו בדרך כלל, שיש קשר בין תחתונים לעליונים; והנה הסולם - מצב, איננו קיים מעצמו ובדרך מקרה, אלא כוח עליון הציב אותו - ארצה, הכוח העליון שהציב את הסולם, איננו על הארץ, אלא נעלה במרומים, וממרום הוצב הסולם על הארץ; ואף על פי כן וראשו מגיע השמימה, כיוונו ותעודתו איננו ירידה משמים ארצה, אלא התעלות מהארץ לשמים; זו האמת האחת הרמוזה לו! בראשונה: כלל החיים עלי אדמות, כולל אפוא גם את חיי האדם, גם את חייו הוא, מטרתם איננה במישור - לא מבאר שבע לחרן - אלא תעודתם היא במרום וממרום; כל אשר בארץ מוזמן ומיועד להתעלות למטרה עליונה בשמים;

ומטרה זו, שאיפה זו להתעלות, איננה אגדה הבדויה מלב האדם, אלא מציאות יש לה, וקיום עדי עד, יסודה בשמים, והגשמתה הישירה בארץ.

ובעל **'נתיבות שלום'** מסלונים זי"ע ביאר כך, ואלו דבריו: עליות במעלות התורה רבים הם זו למעלה מזו. כמרומז בחלום שהראה הקב"ה ליעקב שמדתו תפארת דהיינו תורה, וענין 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', היינו שמתחילה יש להתחיל מפשטות התורה, ועי"ז עולים עד המדרגות הגבוהות, דצריך להאמין כי פשטות התורה היא סולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, וכשלומד פשטות התורה אם שור שנגח את הפרה, או המחליף פרה בחמור, הולך ומתעלה עד דביקות בה'. ועל זה אמר יעקב 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי', שהתפלא מאד, איך מפשטות התורה משיג יהודי מדרגות כאלו להיות דבוק בה', והביאור בזה, שהכח של קדושה שיש בתוה"ק הוא בבחי' 'שרשרת', שכל טבעת נעוצה ומשולבת בטבעת שאחריה, וכשאדם מתקשר בטבעת האחרונה בקצה שלמטה, קשור הוא בקצה העליון העילאי

ביותר, וכמרומז בלשון הכתוב, יעקב חבל נחלתו, בחי' חבל שהקשור למטה מקושר למעלה. וכשיש ליהודי בהירות בלימוד התורה, ומאמין כי יש נחת רוח להבורא ית' גם מלימוד פשטות התורה, אז הולך ומתעלה בדרגות התורה, וכדרך העולה בסולם דרגה אחרי דרגה יעלה בטח. אי אפשר להגיע אל ראשו השמימה, אלא כאשר מתחילים מהמדרגות הנמוכות, ומטפסים ועולים ממדרגה למדרגה, עד שמשיג והנה ה' נצב עליו. מתחיל מתורת ה' חפצו, עד שזוכה לבחי' ובתורתו יהיה יומם ולילה... כמ"ד דדי' ירווך בכל עת, ובאהבתה תשגה תמיד, שזו הדרגה העילאית של לימוד בתוה"ק, שאינו יכול להסיח דעתו מהתוה"ק יומם ולילה.

"והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" ... (שם): מכאן - אמר הרה"ק מרזין זי"ע - למדנו מצות סעודת מלווה מלכה מן התורה. כי הנה 'סלם' נוטריקון ס'עודת ל'וית מ'לכה. וסעודה זו 'מוצב ארצה', שבעיני ההמון היא שפלה ואין נזהרים בה, שהיא מתקיימת בארציות ע"י אכילה ושתייה. אבל 'וראשו מגיע השמימה' - מי שענינו בראשו יודע שדבר גדול הוא, שנשפע עי"כ הארה לעולמות העליונים. כי 'והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו', שמלאכי שבת שיוורדים ביום ו', עולים בחזרה למעלה ע"י סעודת מלווה מלכה, ויורדים בו - נוטריקון ביום ו', והיינו שיוורדים אח"כ שוב פעם ביום ו'.

השלה"ק הקדוש (מסכת שבת אות מ) מביא מספר 'כנפי יונה' (ח"ב סימן א) "אחר ההבדלה במוצ"ש מסדר שולחנו עם שני ככרות, ולא נקט בידה אלא חדא, ואומר 'דא סעודתא דדוד מלכא', ובזכותה ניצול מחיבוט הקבר. הרה"ק **רבי שלום שכנא מפראהבישט** זי"ע אמר: "מי שיאכל סעודת מלווה מלכה, יהיה בטוח במזונותיו תמיד". והסמך זאת על הפסוק בתהלים "סעדני ואושעה". דוד המלך ע"ה דיבר על סעודתו שלו, סעודת מלווה מלכה. ואמר שעל ידי סעודה זו יזכה האדם לישועה. "ואשעה בחוקיך תמיד". חוק הוא לישנא דמזונא, על ידי סעודת מלווה מלכה יהיה לך לחם חוקך תמיד.

אצל כ"ק **האדמו"ר מסקולען** זי"ע היה פעם איזה ראש ישיבה שחשש מביטול תורה בעקבות האריכות בסעודת מלווה מלכה. אמר לו הצדיק: חמין במוצאי שבת מלוגמא - חמימות במוצאי שבת היא רפואה גדולה לנפש.

ושבת שמה

איתא בגמרא המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים והאכלתיך נחלת יעקב וכו' ופרצת ימה וקדמה וכו' שהגם שניתן לנו השבת מכל מקום הרצון שיהי' לנו דביקות. ושיתערב הקדושה של השבת בנו להיות מעין נובע ואז נשאר קיים גם בימי המעשה רשימה מקדושת השבת כנ"ל. (שפת אמת)

א' בספר **מי השלוח** (מהרה"ק מאיזבצא): והנה ה' נצב עליו. הנה זאת ידוע כי עיקר התגלות הש"י בעולם הוא ע"י שלשה, היינו 'עולם', 'שנה', 'נפש'. 'עולם' הוא מקום המקדש אשר שם הוא התגלות אלקותו ית', ו'שנה' היא בהמבחר שבזמנים הוא שבת שבו נמצא התגלות אלקותו, ו'נפש' הוא על נפשות מישראל

יתגלה שכינתו. והנה כאן היו אלו השלשה בשלימות, מקום המקדש שנא' 'אין זה כי אם בית אלקים', והזמן המבחר כי בטח הי' התגלות הזאת **בשבת קודש**, ונפש הוא יעקב אבינו המובחר שבנפשות שבו נכללו כל נפשות ישראל. כמ"ש והקדישו את קדוש יעקב, והנה ה' נצב עליו זה הפסוק בעצמו הוא ברכה, וביאר זה כמו שקדושת שבת היא קבוע וקיימא בלי שום הקדשה ואתרעותא מישראל רק מצד הש"י בעצמו הוא קדוש לא כימים טובים שישראל מקדשים אותם, כך הוא קדושת יעקב אבינו כקדושת שבת שקדוש מצד הש"י ואינו צריך לשום אתרעותא, וע"כ לא נאמר עומד עליו רק נצב כי עומד משמע שעתה עומד עליו ולא מקודם והיינו מכח אתרעותא דילי' אבל נצב היינו שתמיד מקושר עמו:

אודות סעודת מלוה מלכה התבטא פעם **הרה"ק מקאלאשיץ** ואמר שהרי ספר תורה נכתב בלא ניקוד ורשאים לקרוא בו במכה צורות ואופנים, כך שחשיבות סעודת מלוה מלכה מרומזת בפסוק (בראשית יג, יג) "ואנשי סד"ם" - ר"ת סעודתא דידוד מלכא, אנשי סעודה זו הם "יָעִים", בצירי, מרבים אחוה ורעות, "וחטאים" - מורה על חיטוי, מלשון ניקוי וטהרה, ככתוב (ויקרא יד, נב) 'וחטא את הבית', "לה' מאד" - שנעשים על ידי סעודת מלוה מלכה נקיים לה' מאד. (גיליון יין ישן ויצא תשפ"ג)

"מה נורא המקום הזה" (כח, יז). **פירש"י** מתחלה לא עצה שם, ואח"כ יהב דעתיה למיהדר. ביאר הגאון **מטשעבין** זצ"ל: כיון שהיה אחר י"ד שנה של לימוד התורה ברציפות, סבר כי תלמוד תורה עדיף מתפלה, שזה חיי עולם וזה חיי שעה (שבת י). אכן אח"כ נתיישב "אז קלוגער ווי די טאטע דארף מען נישט זיין... (יותר חכם מהאבא לא צריכים להיות). (יגדיל תורה, ויצא)

"ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (כח כ). פירש"י הרה"ק **רבי חיים מאנטניא** זיע"א (טל חיים - בפרשתנו) פשיטא דלחם הוא לאכול ובגד הוא ללבוש, ולמה האריך. ויש לומר בדרך צחות, שפירש כוונתו באר הייטב, פן יבוא צדיק אחריו, ויאמר דלחם רומז על שלשה הויות (לח"ם בגימטריא ג' פעמים הו"ה), ובגד על עלמא דאצילות, על כן ביאר בפשטות לחם לאכול ובגד ללבוש ממש.

"ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה" (כט לה). אמר הרה"ק החי' **הרי"ם זי"ע** הענין שכ"א מישראל נקרא 'יהודי' הוא ע"ש 'יהודה', שהוא ע"ש שבח והודאה וכמ"ש 'הפעם אודה את ה' וכו', ופי' רש"י ז"ל שנטלתי יותר מדאי על חלקי, משמע מזה דכ"א מחויב לידע דכל מה דהשי"ת עושה עמו הוא יותר מהמגיע לו, ולזה נקרא 'יהודי', עכ"ל. (שיח שרפי קודש, וראה גם בספר הזכות לחנוכה כדברים הללו).

ובשפת אמת (ויגש שנת תרל"א) כתב וזל"ק: שמעתי מאא"ז מו"ר זצלה"ה שנקראו יהודים על שם שמודין להשי"ת על כל דבר קטן וגדול שידועין שהכל ממנו ית'.

"ותקנא רחל באחתה" (ל א). בשם הרבי **רבי בונם מפרשיסחא** זי"ע (קול שמחה אות יב), נראה לומר בדרך הלצה, שחשבה רחל שמה ששנואה לאה גרם שיהיה לה בנים, ככתוב באמת, 'וירא ה' כי שנואה לאה', ולזאת דברה דברים הללו ליעקב שידעה שיקפיד, שתהיה גם כן שנואה ויהיה לה בנים, וכן היה 'ויחר אף יעקב ברחל'.

"ותאמר לאה נתן אלקים שכרי וגו' ותקרא שמו יששכר" (ל יח). **ובתרגום יב"ע** - והיכדין עתידין בנוי לקבלא אגר טב על דאינון עסיקין באורייתא. כתב **באלשיך** (פסוק יג) דבר חידוש, וכ' שלא מצא גילוי זה **בחז"ל**, ושה' יצילנו מלומר בתורתו דבר אשר לא הוא חלילה. וז"ל: "כי אפשר שהיה הלילה ההוא ליל שבועות, הוא מתן תורה וכמו שנתייחס חג הפסח אל קציר השעורים, כן חג השבועות אל קציר החיטים, כי על כן בפסח היה קרב עומר השעורים ובחג השבועות שתי הלחם מהחיטים, ובפר' ויחי (מט, טו), מביא לזה ראייה ממדרש רות רבה (ד, ג) שכל מקום שנאמר קציר שעורים בקצירת העומר הכתוב מדבר, קציר חיטים בשתי הלחם הכתוב מדבר ובוזה יתכן כי זה מאמר הכתוב "וילך ראובן בימי קציר חיטים" הוא ערב שבועות שאנו מצווים לקצור חיטים, ועל כן יצא יששכר שכל תורת ישראל היה בשבטו, וזהו אומרו בסמוך פסוק יז "בן חמישי" לרמוז על ה' חומשי תורה, ע"כ.

"אסף אלקים את חרפתי" (ל כג). דבר פלא אי' **באמרי נועם** (ליקוטים), במה שנוהגין בשעת התנאים ובשעת החופה לשבור כלי, י"ל בדרך הלצה, על פי מאמר חז"ל (מד"ר בראשית עג, ה) על הפסוק אסף אלקים את חרפתי, כל זמן שאין לאשה בן, אין לה במי לתלות סרחונה, ומשיש לה בן תולה בו, וכששואלה בעלה מי שבר כלי זה, אומרת "בנך". ולפי זה יש לומר דלכן שוברים כלי, להראות אשר מזה הזיווג יה' דורי דורות ויולדו בנים, ואז אף אם תשבר פעם איזה כלי, לא יגיע לה נזק, כי תוכל לתלות בבנה.

יש לאל ידי לעשות עמכם וגו' ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע (לא כט). פי' מרן כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זיע"א, דקדקו המפרשים, הרי סתר לבן דברי עצמו מתחילה אמר יש

לאל ידי לעשות עמכם רע, ובתוך כדי דיבור אמר שהקב"ה הזהירו אפילו על דיבור רע וי"ל כי כן דרך הרשעים לומר נשתנו העתים ונחלפו הזמנים, ועוברים בשאט נפש על איסורים חמורים בטענה מזוייפת, כי לא כימים הראשונים הימים האלה. וכבר כתב החת"ס בצוואתו, אל תאמר שנשתנו העתים, יש לנו אב זקן, לא נשתנה ולא ישתנה וזה שאמר לבן, יש לאל ידי לעשות עמכם, ואלקי אביכם, רק "אמש" אמר אלי השמר מדבר עם יעקב וגו', והיום הזה אינו בכלל הציווי.

"ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר השמר לך" וגו' (שם). אי' **מהחידושי הרי"ם**, (ליקוטי הרי"ם) לכא' מאי 'לאמור', אמנם לבן הארמי רצה מאד להתפאר את עצמו בזה שנתגלה אליו הקב"ה בלילה ודיבר אתו, אולם לא היה ביכלתו לגלות את זה כדי שלא יתראה גנותו שהוא רוצה לכבוד וגאות להתפאר בזה, משום הכי נתן עצה בנפשו לספר מזה באופן שכן היה ציווי הקב"ה שיספר מזה, וזה שכתוב 'ואלקי אביכם אמש אמר אלי לאמר' היינו לספר לכם מזה דהנני בהשמר מדבר עם יעקב מטוב ועד רע.

דבר נאה הביא **בשפתי צדיק** (אות לב). איך נזהר יעקב מכשרות בבית לבן בענין המאכלים שהי' אוכל יעקב אע"ה בבית לבן זמן רב כזה, יראה שהי' על ידי רוח הקודש, שהי' רואה ומסתכל בכל מאכל ומאכל ברוח קדשו אם הוא כשר בלי חשש, והי' יכול לסמוך על זה לענין איסור והיתר. כמו ששמעתי מפ"ק אא"ז מו"ר **החידושי הרי"ם** זצ"ל על **הרבי מלובלין** ז"ל שהי' מתנהג כן, שבכל דבר מאכל הציץ בו ברוח קדשו מאיזה מקום נובע אם הוא בכשרות בכל צד. ופעם אחת אירע בשבת קודש שהיו נותנים לו יין לקידוש והציץ בו כדרכו ואמר כשר והניחו, ואמר עוד פעם כשר והניחו, עד כמה פעמים, ולא רצה לקדש עליו, עד שאחר כך נתוודע שהי' מי דבש, ואמר שבאמת הי' כשר אך לא היה לו הבהירות והזהירות מכשרות משום שאין במינו איסור, ויין כיון שיש במינו יין נסך היין הכשר מזהיר וניכר היטב, כמו כן ביעקב אע"ה בודאי הי' מתנהג כן.

עובדות צדיקים

"ויחלם והנה סלם מצב... וראשו מגיע השמימה" (כח, יב). פ"א ביקר הגה"ק רבי יואל אשכנזי אבד"ק זלאטשוב עם בנו הגה"צ רבי אשר אנשיל אדמו"ר מאלעסק סטאניסלאו כשה' עדיין ילד כבן חמש, ושאל רבינו (הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן ז"ע) את הילד אם הוא לומד חומש רש"י, וענה לו הן, אמר לו רבינו א"כ אמור לי, הסולם שראה יעקב אבינו בחלומו מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, על מה ה' סומכת עצמו בשמים. ושתק הילד ולא ענה. אז פנה רבינו אל חתנו הרה"ק ממיקוליוב בשאלה הנ"ל, וג"כ לא השיב. פתח רבינו בזה"ל: וועל איך ענק זאגן, מיט'ן כח התורה און מיט'ן כח התפלה מאכט מען לעכער אין הימל, און דורכדעם האט זיך דער סולם געהאלטן בשמים... (דברי מאיר, ויצא)

ובספר פנימנחם מובא: בילדותי שאלני כ"ק אאז"ל, הרי השמים הם דבר רך, והיאך היה יכול הסולם להישען עליהם. והשיב דשמע מינה שהסולם היה יותר רך. והמשיך ואמר בחיך, והיאך היו יכולים המלאכים לעלות בסולם, אלא על כרחך שהם יותר רכים... הכוונה בזה, כי כפי רוחניות הדבר ומעלתו כן הוא רכותו. ורואים מכאן גודל זכות ודקות הדברים הרוחניים (ווי איידעל ס'איז). (פני מנחם, ויצא שנת תשנ"ד)

איי תנו רבנן תנו רבנן... נעצר רבי נחום לידם והפטיר: טוב שאתם רוצים ללמוד, אבל בכל מסכת נדרים אין 'תנו רבנן'!... כשספרו למרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א את המעשה הזה, הוא שקע במחשבות, קמט את מצחו לכמה שניות, ונהרה התפשטה על פניו באמרו: אכן צודק הוא רבי נחום, בכל 'נדרים' אין תנו רבנן... אבל יש "דתנו רבנן"... (נדרים כז' מאן תנא להא דתנו רבנן). (להאיר, תעה)

אחד מחכימא דיהודאי היה ר' גד'ל אייזנר וכך מסופר עליו (במחיצת רבי גד'ל, עמ' צח). בעיצומה של העבודה, אירע פעם שבחור אחד נפל לקרבן לידיהם של הצוררים ואלה היכוהו באכזריות נוראה. לא חלפו דקות עד שהבחור היה מעולף, אך חיות הטרף עוררוהו בזרמי מים ושבּו להכותו עוד ועוד. "באמצע הלילה", סיפר לימים

"וייקץ יעקב משנתו" (כח טז). "ויקץ יעקב משנתו" ר' יוחנן אמר: ממשנתו (ב"ר ס' טז). בבית המדרש בשיבת מיר ישבו שני בחורים ושוחחו ביניהם. כשנכנס ראש הישיבה הגאון רבי נחום פרוצוביץ זצ"ל לבית המדרש, מיד החלו הבחורים להתנדנד נכח הגמרא הפתוחה לפניהם מסכת נדרים, הם נעו בריכוז ונגנו "איי איי

קול מבשר

בני קדם', היינו להעמיד אומה ישראלית הנקראים 'בני קדם', כמו שנאמר (תהלים עד, ב): 'זכור עדתך קנית קדם'. והמשך הכתוב: 'וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם', היינו שפעל זאת לדורות, שיהיה 'לבו נשא את רגליו', כנ"ל. ובפרט בעקבתא דמשיחא, שהיא תלוי בעבודה שבלב זו תפלה, כידוע (לחם שלמה מאמר סה). זהו שמרומז עוד: 'וישא יעקב רגליו' ופירש"י, 'נשא לבו את רגליו', פירוש 'רגליו' היינו עקבתא דמשיחא, שתלוי בעבודה שבלב, כאמור, ודוק והבן". (דברי ישראל)

• • • • •

"ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים" (ל לז-לח). בשם הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע, בהושענות להושענה רבה אנו אומרים "למען מיחם מקלות בשקתות המים הושענא". איזה זכות הוא זאת. אלא, אנו מזכירים בזה להקב"ה, שאפי' איש אמת כמו יעקב, ה' ג"כ מוכרח ללכת בדרכים עקמומית אחרי שגר רק עשרים שנה עם לבן, ומה נענה אנו הנמצאים זה אלפיים שנה בין זאבים, רמאים ונוכלים. מה הפלא אם הרבה פעמים אנו מוכרחים

"וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם" (כט, א). פירש"י: "נשא לבו את רגליו" וכו'. ולכאורה יותר נכון לומר 'נשא ראשו את רגליו', כי גופא בתר רישא גרידא (עירובין מא.). וי"ל, דהנה 'לבו' היינו תפלה, כי עבודה שבלב זו תפלה (תענית ב.). ו'רגליו' היינו ממון ועושר, ככתוב (דברים יא, ו): "ואת היקום אשר ברגליהם" - זהו ממון של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים קיט.). וזהו הפירוש: "וישא יעקב רגליו", היינו שבשורת הממון והעושר היא שהעמידו על רגלו "ונעשה קל ללכת", וזכה לזה על ידי עבודה שבלב זו תפלה, כי כשנטל אליפז את ממוןו היה עני ואביון, כמו שאמר (להלן לב, יא) "במקלי עברתי", רק אחר "ויפגע במקום" - היינו תפלה (ברכות כו): זכה לבשורה זו. זהו שפירש"י: "נשא לבו את רגליו", פירוש, 'נשא לבו' היינו עבודה שבלב זו תפלה, הוא ש'נשא את רגליו' כאמור. "והנה מעשה אבות סימן לבנים, כן הוא לדורות, בעבודה שבלב זו תפלה זוכה לעושר, כאמור רז"ל (קידושין פב). 'אין עשירות מן האומנות, אלא יבקש ממי שהעושר שלו', והיינו תפלה, כמובן. וזהו שסמך ליה: 'וילך ארצה

לסטות מן דרך הישרה ולפעול נגד הצדק.

כתב הסמ"ק במצוה א' וז"ל: לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה ובד' רוחות כדכתיב (שמות כ') אנכי ה' אלקיך, וכתוב (דברים ד') וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד... אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו. והוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהלים לז) מה' מצעדי גבר כוננו. ובזה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת לא) ששואלים לאדם לאחר מיתה בשעת דינו צפית לישועה. והיכן כתיב מצוה זו. אלא זה תלוי בזה - שכשם שיש לנו להאמין שהוציאנו ממצרים דכתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. והכי קאמר, כשם שאני רוצה שתאמינו בי שאני הוצאתי אתכם, כך אני רוצה שתאמינו בי שאני ה' אלקיכם, ואני עתיד לקבץ אתכם ולהושיעכם. וכן יושיענו ברחמי שנית, כדכתיב (דברים ל') ושב וקבצך מכל העמים.

כעת להגיד דברי תורה. כשבאו אליו אחר כך, פתח ואמר להם, איתא בגמרא בבא מציעא (מט, ב) אונאה עד שתות, דהינו שבמידה הששית שהיא מידת יסוד צדיק, יכול האדם להונות את עצמו ואת אחרים שהוא צדיק גמור, כאלו הוא כבר אוחז במדרגות אלו. אולם יש עצה אחת שלא יבוא לרמות את עצמו שהוא צדיק, על ידי הכנעה ושפלות ברך, שיהיה בחינת 'ונפשי כעפר לכל תהיה', והלא קימא לן, 'אין אונאה בקרקעות' (קדושין מב, ב). (מנורת אהרן)

"מה נורא המקום הזה אין זה" (כח ז'). **החפץ חיים** זי"ע סיפר: משבקר ר' **איצלה מוולוז'ין** בשנת תר"ב בפטרבורג, נזדמן לו פעם באישון לילה לעבור דרך מגרש ריק, פתאום הגיע לאזניו קול בוכים: וי לה לשכינתא דאיהי בגלותא! משתומם, נעצר, והבחין, שהקול נישא מפיו של חייל מזויין, שעמד על המשמר. היה זה חייל יהודי שבעמדו על משמרתו ערך תיקון חצות. ר' **איצלה** נרגש עד לדמעות כאילו רותק למקום, במצאו את המקום כמתאים ל'שכינתא בגלותא'. ואכן באותו מקום נבנה לימים הבית הכנסת הגדול של פטרבורג.

פינת יקרת

"וישכב במקום ההוא וגו' ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (כח, יא-טז). יש לומר, כי אותן י"ד שנים שהיה נטמן בבית המדרש של שם ועבר לא שכב יעקב, רק היה לומד ועבד את השי"ת בלימודו, אבל בשינה לא היה יודע שאפשר לעבוד את השי"ת. וכאשר בא אל המקום ההוא וישכב ויחלום וגו', אז ראה יעקב אבינו ע"ה אשר בשינה גם כן יכולת לעבוד את השי"ת. וזהו: **"ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה"**, פירוש, רואה אנכי היום שיש ה' גם כן בשינה, ויכולים לעבוד את עבודת הקודש בשינה, **"ואנכי לא ידעתי"** עד הנה, והבן. (אוהב ישראל, ליקוטים)

אלי בעוד שבועיים ואז יהיה לי ההחלטה על הדרך הכי טובה... האיש עזב את חדרו מרוצה וכמעט שמח, ואחרי שבועיים יצא מהדכאון. והנה אילו היה הרבי צועק עליו: וכי השתגעתי, וכי אתה רוצה, וכדומה, היה חושב בלבו: אף הרבי לא מבין אותי, מצבי רע ומר, ולא נשאר לי עצה אחרת כי אם להתאבד, אבל עתה אדרבא הרבי אמר לי כמה טובה הרעיון... כמה פקחות יש בזה. (ארון העדות, ח"ב עמ' קנא)

כן ידוע, על בחור שנכנס פעם אל מחנך ואמר לו שהוא רוצה לעשות סוף לחייו ר"ל, נענה לעומתו המחנך: אני מתפעל מרעיון זה, במילים אחרים: אתה רוצה לעשות סוף להחיים שאתה חי עכשיו, ולהתחיל חיים אחרת... בוא עמי ואראה לך הדרך להגיע לזה... (דברים של טעם - כרמנו)

"ויקה מאבני המקום וישם מראשתי" (כח יא). **פירוש** - עשאו כמין מרזב סביב לראשו וכו' התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאו הקב"ה אבן אחת. המתנגדים של **הרה"ק הייטב לב צוק"ל** זרקו פעם אחת אבן גדולה לבית הרה"ק צוק"ל בדרך א החלון, וברוך השם לא ניזק מזה שום אדם אבל ראו האנשי בית ותמהו שהחור שהי' בחלון הי' קטן מהאבן הגדול והיאך עבר זה דרך החור, וענה להם **הייטב לב** בבדיחותא, שבאמת זרקו הם אבנים קטנים הרבה, והתחילו האבנים לריב זה עם זה עלי יניח צדיק את ראשו, וזה אמר עלי יניח צדיק את ראשו, שכל אבן אמר שברצונו לינזק ראשו של צדיק, וע"כ עשאו הקב"ה אבן אחת, שנעשה אבן אחת גדולה.

"והיה זרעך כעפר הארץ" (כח, יד). סיפר **המקור ברוך** בשם **מהרי"ד מבעלזא**. **הצמח צדק** מליובאוויטש כתב מכתב לרבנו הרה"ק **רבי אהרן מטשערנאביל**, בו שאל אותו דעת תורה, אחרי שבימיהם היתה מחלה שהתפשטה רח"ל, והוא רצה לדעת האם יגזרו שלא להתענות השנה ביום הכפורים. בראש המכתב כתב **הצמח צדק** על רבנו את התאר 'שר התורה', והיתה כוונתו בזה שיש לו דעה בשמים ממעל. כששמעו חסידי ליובאוויטש שרבם הקדוש מכנה את רבנו בתאר נשגב זה, נסעו אליו ובקשוהו שיאמר להם דברי תורה. אך הוא דחה אותם באמרו שעדין לא למד היום בספר הקדוש **מאור עינים**, לכן אינו יכול

בעל המעשה, "התעוררתי על הדרגש בתוך יסורים ואנקות כבדות. עודי מצעק בקול מרוב יסורים, והנה לפתע חש אני כי אדם מתקרב אלי. **רבי גדל** הוא זה, טרח ובא לקיים בי ביקור חולים ו'תחיית המתים'. פנה אלי ושאל ישירות בנוסח המבדח שלו, כאילו לא קרה כלום: 'מה פתאום הכצעקתה' כזאת? וכי מה חסר לך?' 'זרקתי' מענה בפניו: 'רוצה אני למות'. 'למות רוצה אתה?', אמר, 'נו, ובכן, מאך א שטארב, אבער שוין... (נסה למות, אבל תיכף ומיד...), אין הזמן כשר להאריך בו, יש כאן יהודים הזקוקים לישון עתה'. 'הוי גדל', גנחתי, 'הרבש"ע הוא העד שלי שאני רוצה למות אבל אינני יכול'. 'הוי, הצטחק ר"ג, 'אם כבר נזכרת מהרבש"ע אז ודאי טוב, והרי 'בעל כרחך אתה חי', הרבש"ע רוצה שתחיה'. התרסתי לעומתו מתוך היסורים ואמרתי: 'אבל איך זה אוכל לחיות עוד'. פרצתי בצעקה נוראה: 'געוואלד... 'מה איתך', שמעתי את קולו, 'אתה הולך למות ואיך זה תעז להקיץ אלף יהודים משנתם?!...! 'התביישתי מדבריו והשתתקתי. 'ובכן', המשיך, 'הגד לי את האמת, אז מה אתה רוצה?' 'לחיות', רטט קולי המיוסר, 'רוצה אני לחיות, כ'וויל לעבן...!'. הוא שבע נחת בבחרי בחיים, נתמלא שמחה לשמע דברי. ואני חשתי אז את המעבר מן המיתה אל החיים. למחרת בבוקר הגיע רופא המחנה ור"ג כבר עמד לידי והשתדל עבורי, שאוכל להישאר למנוחה ולא לצאת לעבודה. נפשי התרפאה חיש מהר על ידי זריקות של שמחה שהעניק לי, וכך קמתי על רגלי וחזרתי אל בין החיים, מכוחה של אותה מלה טובה ברגע הנכון".

עוד בענין זה: פעם הגיע איש אחד אל הרה"ק **רבי ישעיה מקערעסטי** זי"ע ואמר לו: רבי, יש לי הרבה צרות בחיים והחלטתי לשים קץ לחיי ר"ל, והיה ניכר על פניו כי הוא אכן אוחז במצב כזה. הרבי לא הראה לו פנים כועסות, והגיב: אה, זה ממש רעיון נפלא, לכן הבה נחשוב יחד איך יהיה הדרך הכי מוצלחת לעשותו, כי דבר כל כך רציני וגורלי יש לתכנן מראש. והמשיך ואמר: יש לי עצה פשוטה שבוודאי חשבת עליה, והיא לקפוץ מהגשר, 'נכון' השיב היהודי, אמנם, אמר הרבי, יש בעיה כי הנגר קפוא עכשיו והכפור יכאיב לך יותר מדי, א"כ אולי תפיל עצמך מהגג, אמנם ככה תתרוסק אברים אברים בצורה לא נעימה בכלל. המשיך הרבי ואמר לו: תראה ידידי, אני אחשוב בכובד ראש ע"ז, ותחזור

"ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש - והיה ה' לי לאלקים" (כח - כא). בהחתונה הגדולה שערכו שני המחותנים הגדולים הרה"ק בעל התניא זי"ע, והרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע, שהשתדכו בנכדיהם, שתה הרה"ק בעל התניא זי"ע לחיי מחותנו, ובירכו: "לחיים מחותן, יהי רצון שיעזור לנו השם יתברך בגשמיות וברוחניות תמה הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע, "היתכן מחותן, גשמיות לפני רוחניות השיב לו הרה"ק בעל התניא זי"ע, אף יעקב אבינו כך ביקש, "ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש והיה ה' לי לאלקים", אנו רואים איפוא שאף הוא הקדים גשמיות לרוחניות. המשיך הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע להקשות, וכי אפשר חלילה להשוות את הגשמיות של יעקב אבינו לגשמיות שלנו השיב לו הרה"ק בעל התניא זי"ע, והרוחניות שלנו כלום אפשר להשוותה לרוחניות של יעקב אבינו.

"ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד ... כי בורח הוא" (לא כ). הרה"ק רבי יענקל'י מפשעווארסק סיפר בצחות: ישב לו פעם יהודי סוחר בהמות, שהיה בבחינת "עם הארץ דאורייתא" ואמר את פיוטי ליל הסדר. כשהגיע ל"חד גדיא" לא הצליח להבין. אך היות וזיכרו הקב"ה בחתן בן תורה, פנה אליו בבקשה שיואיל לבאר לו את כוונת הדברים. ניסה חתנו לבאר לו לפי השגתו בכמה וכמה אופנים אופנים, אך ללא הועיל. משנתייאש אמר לו: האמת היא שפירושם של הדברים הוא על פי "סוד" ... אהה! התלהב חותנו, כעת הבנתי הכל. התפלא החתן מאוד. מעולם לא ידע כי לחותנו "יד ושם" בסתרי תורה. לפליאתו הבהיר לו חותנו את הענין: הנה מאוד הוקשה לי איך יתכן שמכרו גדי שמחירו עשרות ואף מאות זוז, בשני זוזים בלבד? אולם כעת התחוור לי הענין, כפי שאמרת הכל היה על פי "סוד" ... בחצות הלילה... באין רואים... ודאי עסק "שחור" יש כאן... כנראה הגדי גנוב, לכן נמכר במחיר אפסי... הנה מי יבוא בסוד קדושים להבין דברי חכמים וחידותם.

אך דומה שהדברים מתבארים על פי מה שאמר הרה"ק מרן ה'פני מנחם' זצ"ל, שבליילה זה של ליל פסח, במהלך כל הדורות התרחש הכל על ידי "גניבות" (ובלשון קדשו: 'יודישע גניבות')... בערב הפסח

יעקב יעקב אבינו ע"ה את עשו ונטל ממנו את הבכורה (ראה פרי מגדים או"ח סי' תעז מ"ז סק"ג), ובליל פסח גנב ממנו את הברכות שברכו יצחק אבינו ע"ה... גם מה שנאמר "ויגנוב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא", וכן "ותגנוב רחל את התרפים אשר לאביה" שייך ללילה זה. וכפי שאומרים בפיוט "הפחדת ארמי באמש לילה"... הנה כי כן יעקב אבינו ע"ה וכנסת ישראל גונבים מעשו ומהסטרטא אחרא את אשר נטלו מאתנו שלא כדין... גם הגאולה העתידה תהיה בדרך "בריחה וגניבה" כפי שמבקשים: "ברח דודי ודמה לך לצבי... אחישנה... בטרם עת" ואכן יש בזה סוד נשגב. ליקוטי אב (הגשד"פ עמ' תקכו)

"מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי" (לא, לו). הגה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע כשהי' בלבוב באסיפה הראשונה בשנת תר"מ לעמוד בפרץ נגד אנשי "שומר ישראל" שרצו להרוס את יסודות היהדות. באו אליו אנשים אחדים מהחבורה הזאת ואמרו לו כי רק טובת ישראל הם דורשים ורוצים להנהיג תקנות טובות בהנהגת הקהל וכדומה. אמר להם הרה"ק: מצינו בתורה שלבן אמר ליעקב "למה נחבאת לברוך ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה" ויעקב אמר לעשו "מה פשעי ומה חטאתי כי דלקת אחרי". ולכאורה קשה, הרי לבן אמר לו דברי אהבה וחיבה ויעקב משיב לו דברי קנטור? אלא, ידוע כי טבע הרע לשנוא את הטוב ולאהוב את הרע, (כמאמר חז"ל, לא לחנם הלך זריר אצל העורב) ויעקב בחיר שבאבות ומקור הקדושה ידע כי לבן דיבר אליו בשפתיים דולקות אהבה שחפץ לשלחו בשמחה ושירים וכדומה. ולכן שאל יעקב כמתמה: מה פשעי וחטאתי כי אתה דולק אחרי ברשפי אש אהבה עזה, כי אני מבין מזה שחלילה נתכלכלתי בחטא ח"ו ולכן אהבתי. סיים הרה"ק מבעלזא, גם אני תמה עליכם הרי אתם פניתם עורף ליהדות ושונאים אתם לנו, מה זאת חטאנו כי פתאום נהפכתם לאוהבים ומבקשי טובתינו.

סיפור לשבת

לרגל יומ"ד קדישא י"ב כסליו של בעל ה"בת עין" הרה"ק רבי אברהם דב [מאוריטש] זי"ע אבן הרה"ק רבי דוד זי"ע א' להלן סיפור עם הצדיק בעל ההילולא זכותו

יגן עלינו ועל כל ישראל אמן! בבוא רבינו לצפת, יצאו לקראתו גדולי ונכבדי העיר וקבלוהו בכבוד מלכים. חכמי העיר מנהיגי קהילות החסידים, הפרושים והספרדים צהלו לקראתו והרעיפו ברכות על ראשו, על אשר נאות לסור לעירם ולשכון כבוד בקרבה בבואו לארץ הקודש. יהודי העיר פשוטיה והמוני עמה לא ידעו את נפשם מגודל התרגשותם, באשר שמע רבינו כמלאך אלוקים צבאות הגיע לאזניהם. ובלב כולם ציפייה כי ישא המקום חן בעיניו ואחר יקבע בו את משכנו ויטה שמה יריעות אהלו ומקום משכן קדשו. ובראש השנה, המה בית המדרש בו בחר רבינו להתפלל את תפילות החג, בהמוני אדם, חסידים ופרושים, אנשים נשים וטף, שנקבצו ובאו להתפלל במחיצתו. הס הושלך בקהל לפני תקיעת שופר, עת עלה רבינו על בימת בית הכנסת לישא דברים כנהוג. ההמונים שהמתינו לשמיעת דרושיו הנפלאים היטו אזנם כאפרכסת, לשמוע דברי אלוקים חיים היוצאים בהדר, רגעים ספורים לפני התקיעות. והנה פתח רבינו פיו, ואמר אך מילות ספורות: 'רבתי! ראש השנה הוא היום, ונצרך איפוא לשוב בתשובה'. דבריו אלו שנאמרו בפשטות חוללו רושם כביר בלב השומעים, וכ"כ השפיעו עליהם עד שתיכף בקריאת 'למנצח' געה הקהל כולו בבכי עצום. עברו הימים הנוראים, אך עיניהם של תושבי צפת טרם שבעו מראות ואזניהם טרם כילו משמוע לתפילותיו הנרגשות של רבינו, דברי תורותיו ושולחנותיו שערך במקהלות עם. גם חג הסוכות עבר על השוהים במחיצת רבינו, בשמחה עילאית ובהתרוממות הרוח. בעיצומם של ימי חול המועד, היה רבינו עד למעשה שגמל בליבו החלטה להישאר בצפת ולגור בה. ומעשה שהיה כך היה, באחד מימי חול המועד, ישב רבינו בסוכתו, ושמע מאחד הגגות הסמוכים, אם קוראת לבנה ואומרת לו: 'בני, הן יום שמיני עצרת קרב ובא, ובני ישראל מבקשים בו על הגשמים, וברי לי כי ישמע ה' לתפילתם ויחלו הגשמים לרדת תיכף, עֲלֶה נא איפוא והורד מן הגג את המחצלות הנמצאות שמה, כי חוששת אני פן יתקלקלו מן הגשמים'. בראות רבינו אמונת תום זו הנטועה כמסמרות בלבן של נשות צפת, ולבן הסמוך ובטוח בה' כי שומע הוא לתפילתם, ובוודאי יוריד להם גשמים, גמר אומר כי מקומו בצפת, בינות לאנשי אמונה אלו.

יומא דהילולא

ט' כסלו (ה'תפ"ח)

יומא דהילולא קדישא

של האדמו"ר האמצעי

[האדמו"ר השני בשושלת חב"ד]

הרה"ק רבי דובער שניאורסון זיע"א

בן הרה"ק רבי שניאור זלמן

"בעל התניא" זיע"א

נולד ונפטר בט' כסלו.

המשיך וביסס את תורת חסידות חב"ד אותה חולל אביו. יחודו היה בהרחבה והעמקת התורה כאשר הוא מתבסס על מאמרי החסידות של אביו.

מספריו: אמרי בינה - ביאור על מצוות ק"ש ותפילין. שער היחוד - ביאור על סדר השתלשלות האור האלקי. שער האמונה - ביאור על מצוות האמונה ומצוות חג הפסח. תורת חיים - מאמרי חסידות על ספר בראשית ושמות. עטרת ראש - דרשות לימים נוראים. עיון תפילה - על התפילה. שערי אורה - דרושים לחנוכה ופורים. שערי תשובה - על התשובה. דרך חיים - המשך לספרו שערי תשובה. קונטרס ההתפעלות - פרטי אופני ההתפעלות במוח ולב ומחשבה. פירוש המלות - על התפילה. ביאורי הזהר - באור על חלקים מהזהר. מאמרי אדמו"ר האמצעי - על התורה ומועדים.

רבי דובער, נסע פעם לעיר אחת, בלוויית ר' יעקב מקיידן, מחשובי חסידיו. כשהגיע לשם, התקבץ למקום קהל רב, שביקש לשתות בצמא את דברי תורתו ולהתברך מפיו. בתחילה השמיע הרבי לפני הנאספים הרבים מאמרי חסידות עמוק, שהלהיב את הלבבות, ולאחר מכן קיבל כל אחד ואחד מהבאים ל"יחידות". את מאמרי החסידות סיים לומר בשעת צהריים. ר' יעקב, שמהבוקר לא טעם דבר, פנה אז לסעוד את ארוחת הצהריים. ואילו הרבי החל אז לקבל אנשים בחדרו. קבלת הקהל הסתיימה בשעת ערב, ואז קם הרבי לתפילת ערבית. במשך כל השעות הללו לא נתפנה הרבי אפילו לאכול דבר - מה. לרבי היה שמש, יהודי פשוט, שלא נודע כחכם גדול בלשון המעטה. מיד

לאחר שהרבי החל בתפילתו, פנה השמש אל החסידים שעמדו סביב והציע להם הצעה מפתה: "אם אתם רוצים לחזות בפניו של הרבי, זו שעת הכושר". החסידים הסקרנים התקרבו בצעדים הססניים אל מפתן חדרו של הרבי, וחששו להיכנס או אף להציץ פנימה. "היו רגועים", ביקש השמש להניח את דעתם, "בטוח אני, כי הרבי אפילו לא יבחין בכם". הוא פתח את הדלת לרווחה והחסידים ראו את הרבי עומד באמצע החדר ללא ניע, ושתי עיניו פקוחות, בוערות כלפידי אש. החסידים נרתעו לאחוריהם בבהלה, אולם השמש הצטחק: "הרבי איננו רואה ואיננו שומע כעת דבר. הוא נמצא בעולמות עליונים". "זאת מניין לך?", לחש רבי יעקב אל השמש, "הלוא איש פשוט אתה?". השמש לא התבלבל. "ידיעתי אינה נובעת מהבנה, אלא מניסיון. פעמים רבות נכנס אני לחדרו של הרבי, כדי לשאלו דבר מה או למסור לו ידיעה כלשהי, ובכל פעם שהוא עומד כפי שהוא עומד עכשיו, אין הוא משיב לי. יתרה מזו, מהשאלות שהוא שואל אותי מאוחר יותר, אני מסיק, כי לא ראה אותי כלל בהיכנסו לחדרו באותה שעה". המחזה המיוחד הזה נמשך כמה שעות רצופות. כל אותו זמן ניצב הרבי באותו מקום ובאותה תנוחה, ללא תנועה. בשלב מסוים סגר השמש את הדלת בעד החסידים וכל אחד מהם פנה לענייניו. למחרת בבוקר נשמעה המולה רבה מכיוון המטבח, בבית שבו התארח הרבי. עד מהרה התבררה סיבת ההמולה, וזו אכן הייתה שערורייה של ממש. בפתח המטבח עמד השמש, תווה. במטבח הסתובבה בעלת הבית, בוכה ומייללת וסופקת כפיה בצער. "אוי לי ואבוי לי!", יללה, מתקשה להשתלט על בכייה. ניסיונותיו של השמש להציל מפיה מדוע הזעיקה אותו למטבח ומה פשר הבכי והיללות, עלו בתוהו. רק לאחר שעה ארוכה הצליח השמש לחבר משפט למשפט ולהבין את שאירע. התברר, כי באותו בוקר שבו הגיע הרבי לעיר, הגיע למקום גם גוי נכבד, בעליה של האחוזה המקומית. בעלת הבית, שנודעה בטיב תבשיליה, נתבקשה להכין לכבודו ארוחה, לפי הזמנה מיוחדת שקיבלה. ארוחתו של בעל-האחוזה כללה מרכיבי מזון שאינם כשרים, ובשלה בכלים מיוחדים. אולם מסיבה כלשהי לא הועברה

הארוחה במועדה אל מקום משכנו של בעל-האחוזה. לאחר זמן, כשבישלה בעלת-הבית בעבור הרבי, התחלפו המנות זו בזו. ארוחתו של הרבי נשלחה אל בעל-האחוזה ואילו הארוחה הבלתי-כשרה הוגשה אל שולחנו של הצדיק. "פושעת אני! פושעת!", זעקה האישה במר-ליבה, "הצדיק זיכני בכבוד רב בבואו להתארח בביתנו, ואני הכשלתי בארוחה לא-כשרה!". כעת הגיע תורו של השמש להרעים בקולו על המבשלת: "איזה חוסר אחריות! איזו רשלנות! הייתכן לזלזל בדבר כזה?!". אולם על-אף גערותיו וצעקותיו, נראה היה כי השמש איננו נרעש יתר על המידה. הדבר התמיה את האישה, שציפתה ל"מנה" חריפה בהרבה. "כעת בואי עמי", הורה השמש לאישה. הוא ניגש עימה אל פח האשפה והראה לה את כל המנה, מונחת בפח. אז התברר כי אמש, בשעת ערב מאוחרת, בתום יומו הארוך מאוד, ולאחר שסיים להתפלל ערבית, הציע השמש לרבי לסעוד את ליבו במזון שהוכן בעבורו. בתחילה נראה מתכוון לעשות כן. הוא אף נטל את ידיו לסעודה. אלא שאז, כשהתקרב אל השולחן והביט באוכל, חזר בו לפתע מכוונתו, ללא כל סיבה נראית לעין. הרבי הרהר קלות וכעבור רגע סימן לשמש להשליך את כל האוכל לפח. הוא אף הזהירו לבל יטעם מהמזון. "זו הייתה הפעם הראשונה שבה נתקלתי בהנהגה משונה שכזו", סיים השמש את סיפורו, "והדבר הפליא אותי מאוד. כעת הכול מובן לי". ואז שב לנזוף במבשלת, שרגשות ייסורי-ליבה נמהלו בתחושת רווחה: "ובכן, בגללך התענה אתמול הרבי יום שלם ולא אכל דבר!".

• • • • •

מסופר, שפעם שנסע בשליחות אביו **הבעל התניא**, ויצא שהיה צריך להתעכב על ימי הפורים שלא סמוך לאביו ולאחר קריאת המגילה דשם באותה העיר שמח שמחה גדולה ואמר שאצל אביו כל תורה ששומע מהמגילה היה שומע עמקות ופנימיות הענין למעלה וכעת שמע קריאת המגילה כפשוטו ולזה זכה רק כעת. (חלק מן ה"ל מתוך גליון פניני

צדיקים ויצא תש"פ).

הביא בספר **זכרונם לברכה** בשנת תרנ"ד או תרנ"ה כילו פרופסורים גיד חדש במוח

שיש לו קשר לכח הזכרון ולכח ההעמקה של האדם. כשסיפרו זאת לרבי (מוהרש"ב) נ"ע, נכנס לחדרו והוציא ספר קטן כתב יד הרבי האמצעי, בו כתוב בשש-שבע שורות אודות גיד זה, ומסביר שם שקיים במוח האדם גיד מיוחד מלא אדים המתנענע אנה ואנה. כשמתנענע לעבר מוח החכמה והבינה זה עוזר לכח הזכרון וכשמתנענע לעבר מוח הדעת זה עוזר לכח העמקה. זוהי הסיבה למה שאנו רואים שאדם כשרוצה להיזכר באיזה דבר הוא מגביל את ראשו וכשרוצה להתעמק - הוא מוריד את ראשו. העירו על כך לרבי: הרי שהרבי האמצעי הוא פרופסור גדול. ענה הרבי: הוא ידע זאת מכיון שלמעלה באדם העליון קיים גיד זה ובמילא ידע שגם באדם למטה זה בודאי קיים. (הרה"ק הרי"צ מלובאוויטש זצוק"ל "ספר השיחות", ה'תש"ד, 86)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י' כסלו (ה'תרפ"א)

**יומא דהילולא קדישא
של בעל ה"שפת צדיק"
הרה"ק רבי פנחס מנחם אלעזר
מפילץ זיע"א
בן הגה"ק רבי בנימין אליעזר
יוסטמאן זיע"א**

נולד בוורשא בשנת תר"ח, לאמו מרת צינא פעסא ע"ה, היא בתו של רשכבה"ג בעל ה"חידושי הרי"ם זי"ע. בעת לידתו כותב זקינו הקדוש ע"ג ספר הרי"ף אשר לו: "נכדי פנחס מנחם מענדיל שיחי' בן בתי צינא פעסא תחי' נולד למז"ט יום ו' עש"ק כ' תמוז תר"ח ל' יזכני ה' ית' לגדלו לכל טוב אמן כ"ר". והוא מסיים בצינו את שנת הולדתו של הפעוט, אשר לימים יאיר אורו לבבות הרבה אשר ימשכו אחריו וידבקו בו: "משוך חסדך ליועץ" לפ"ק. ובשנת תרע"ב חלה מאוד והוסיף לעצמו את השם אלעזר כסגולה.

ספרו "שפתי צדיק" נתחבב על כל שכבות העם, ולא בכדי הדברים שבתוכו כתובים כמו בפשטות ומוצאים מסילות לכל יהודי,

בכל דרגה בה ימצא. שלמות רוחנית וענווה מצטיירות מכל תיבה, והיא היא שלמותו של רבינו הקדוש שכל חייו עסוק היה ברוחניות בלבד ובביטול העולם הזה. רבינו פונה בדרישה ובתחנונים לחסידים הגדולים, לבני העלייה ואף לפשוטי העם. במתיקות אין קץ הוא מושכם לחיים שכולם קודש ולעולם שכולו תורה. גם מי שנכשל ונפל, ימצא נחמה לשוב ולהתעלות. המחפש הדרכה ועצה מעשית בדרכי עבודת ה', כמו ניצול הזמנים הקדושים, ימצא גם הוא את אשר איוותה נפשו.

"רמ"ח איבריו של דודי רבי מנדל היו מלאים בקדושה" - התפעם ה"אמרי אמת" בפני אחד מזקני החסידים. יש לציין במיוחד את הרה"ק רבי מנחם מענדיל מפביאניץ הי"ד, בן זקונו של ה"שפת אמת", אשר היה מעריצו של רבינו והוא אף אשר הוציא לאור את ספרו. בנו, ר' אברהם בנימין ישכר, נושע אף הוא בזש"ק בזכות ברכתו של רבינו. וכך היה המעשה, כאשר הזכיר רבי מנדל את בנו להפקד, ברכו והבטיחו רבינו זצ"ל בזש"ק, ובין כה וכה נסתלק רבינו זי"ע, אז נסע רבי מענדיל הי"ד לקברו של רבינו להזכירו את הבטחתו, ואכן מיד אחר כך נפקד בזש"ק.

בביקורו אצל ה"אבני נזר" זי"ע מסוכטשוב חלק לו כבוד מלכים, ביקש להושיבו בראש השולחן. רבינו סירב וישב בצדו. באותה הזדמנות הזכירו איש רעהו את קרוביהם הזקוקים להפקד בזש"ק. כשחזר ה"שם משמואל" מתחנת הרכבת, לשם ליווה את רבינו במצוות אביו, אמר לו ה"אבני נזר": האם יש לך הבנה איזה עובד ה' הוא הרבי מפילץ...? כן התבטא על רבינו: "העולם חושב ש"פרומער" הנהו, אולם אין זה אלא לבוש". מתמיד ולמדן עצום היה רבינו משחר נעוריו. קשרי תורה והלכה מסועפים היו לו עם גאוני דורו, ובראשם ה"אבני נזר". מספר תשובות בהלכה שהשיב לרבינו נדפסו ב"אבני נזר", באחדות מהן הוא חותם בשם אמו. לימוד המשניות תפס מקום חשוב מאוד במשנתו של רבינו. ללא הרף אמר והרחיב במעלתם, במעלות הגבוהות אותן ניתן להשיג על ידי לימוד המשניות. מעולם לא נראה רבינו כשפיו אינו ממלמל משניות, הן בהליכתו ובנסיעותיו והן בסעודתו ובכל

עת. גם בצוואתו ביקש על כך מאד.

דבקוהו בזקינו היתה עזה ומפליאה; כרוך היה בו ואין ידו זזה מתוך ידו. שיעורים רבים קבעו בצוותא, ועינו של הסב פקוחה על נכדו, שומרת עליו ומטפחתו. נוסע החידושי הרי"ם לרבו הקדוש היושב בקאצק - ורבינו ובן דודו ה'שפת אמת', ילדים רכים בשנים, עמו. לתמיכה חסיד שפגשם ונשתומם כיצד נודדים עם ילדים רכים כל כך בעוד הכפור שולט בדרכים, השיב החידושי הרי"ם את תשובתו המפורסמת; התשובה ששיקפה את משנתו: "הכל כדאי, ובלבד שיזכו לראות א' וואהרען יוד' (יהודי אמיתי)...!" ימים יגידו. מידת האמת אותה כה טרח זקינו להשריש בו, נספגה היטב בעצמותיו. הפכה לעצם מעצמיו, חלק מאישיותו. בכל הנהגתו, בספריו הקדושים ובמשנתו היתה האמת לחוט שדרה ממנה לא זע.

לא יפלאו איפוא הדברים אשר השמיע אודותיו הגה"ק רבי אברהם מטשענאוו זי"ע בהיות אצלו רבינו והוא אברך צעיר לימים: "האברך הזה יש לו כל הצלם אלוקים כפי שקבלו, לא קלקלו בכלום" (ובלשון קדשו: דער יונגערמאן האט אויף זיך דעם גאנצע צלם אלוקים אזוי ווי מען האט איהם געגעבן, עהר האט איהם גאר נישט קאליע געמאכט).

משום הכנסת אורחים אפשר לקצר

פ"א בא אורח הגון לפני רבינו השפתי צדיק זי"ע, אמר כעת אקצר בתפילתי עבור האורח הלז, כמו דאמרינן בשם הרה"ק ר' וואלף מטטריקוב זי"ע אשר עיקר האיסור לאכול קודם התפלה היא משום 'לא תאכלו על הדם' כדרשת חז"ל (ברכות י"ב) קודם שתתפללו על דמכם, ובאיסור דם מצינו אף שצריך להניח במלחו שעה אחת, אעפ"כ מפני כבוד אורחים די כשיעור מיל, כמו כן בתפלה אף שה' מאריך בתפלה תמיד אעפ"כ מפני כבוד האורח ה' מקצר. (שיח שרפי קודש ערך הכנסת אורחים אות ג).

סיפר הרה"ח ר' י"מ פיק, כי ביום חופתו ארעה טעות נוראה. בנוסעו לעיר בה אמורים היו להתקיים נישואיו, טעה ועלה לרכבת המובילה לכיוון ההפוך. בתום הנסיעה נותר רי"מ - שהיה בן

דאס ספר האט מייד געפענט" (=הדלקתי מאז נרות חנוכה, קראתי מאז את המגילה, אולם את הטעם לא ידעתי, הספר הזה פתח לי את השערים). וכל שנה רצה הגאון שיביאו לו את ה"קדושה לוי"...

כיוצא בזה מספר המשייע הגה"צ רבי יצחק משה ארלנגר שליט"א במאמריו לחנוכה: שמעתי מאדמו"ר מראחמסטריווקא זי"ע שהיה נוהג לספר כן פעמים רבות, כי הג"ר איסר זלמן מלצר זצ"ל השאיל פעם את הספר "קדושת לוי" משכנו, ואמר לו לאחר מכן שמוכרחים לומר שהוא מגלה בספרו את אור החנוכה, ומאז כל שנה לפני חנוכה היה שואל את הספר ממנו ולומד בו...

• • • • •

מעשה שהיה ברבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שהיה לומד ויושב עם תלמיד בחברותא בחול המועד, והיו הרבה אנשים באים מפעם לפעם לקבל פניו ברגל, פעם אחת באמצע הלימוד ביקש מאותו תלמיד שיביא לו עט, התלמיד התפלא מאד, כי ידע שרבו אינו כותב בחול המועד אפילו לא חידושי תורה, והזכיר לרבו, רבי, הרי חול המועד היום אמר לו רבי איסר זלמן: תביא מהר את העט, זה ממש פקוח נפש, לאחר שהביא העט לפניו, כתב רבי איסר זלמן דבר מה על הפתק, קפלו והניחו תחת הספר. לאחר זמן יצא מחדרו. התלמיד לא היה יכול להתגבר על סקרנותו, להביקמה שייך פקוח נפש לכתוב דבר מה על הפתק, ופתח וראה שכתוב בו הפסוק במשלי "עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך" התלמיד שהיה מקורב מאד לרבו, שאל אותו אח"כ מה שייך פקוח נפש לכתוב זה הפסוק על פתק בחול המועד? נענה רבי איסר זלמן ואמר, החוות דעת כתב בפירושו על נ"ך, ביאור על פסוק זה, שכשאדם מסתכל על אנשים ויש לו עין שמבקרת ורואה החסרונות של כל אחד, עצה אחת היא לו, עיניך לנכח יביטו, ועפעפיך יישירו נגדך, שישתכל בו בעצמו, ויחשוב שכל אחד נולד עם כוחות אחרים, אילו היה לך את הנסיונות של אדם זה, לא היית יותר ממנו, וכמ"ש אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. עי"ז ינצל מלחשוב חסרונות של אנשים. ומכיון שבאים לפני הרבה אנשים בחול המועד, ויש ביניהם הרבה שאני יודע ומכיר בהם כל מיני רעותות וחסרונות, והרגשתי שהלב שלי נמשך לחשוב רע על אנשים, ואין זה רצון ה' הרי זה ממש פקוח נפש, הייתי

זלמן בענוותנותו: "מדוע אני מספר לכם זאת? כדי שתדעו כיצד לקרב תלמידים..."

• • • • •

מידת טוב לבו של רבינו לא הצטמצמה כלפי בני אדם בלבד; לבו היה ער לצרכיו של כל נברא בעולם. בעת זקנותו, כשהיה הולך מביתו לישיבה, לא נהג ללכת בדרך הקצרה ביותר, אלא האריך והלך בדרך עקיפה וארוכה יותר. תמהו תלמידיו ושאלו אותו לפשר מנהגו זה, דוקא בזמן שהוא חלש וזקן וההליכה קשה עליו. ביטל ר' איסר זלמן את השאלה במחי יד ולא ענה. לימים נודע באקראי פשר הדבר: בדרך הראשית המובילה לישיבה התרוצצו תרנגולות שחיפשו מזון. רבינו חשש שכאשר יפסע לידן עם מקלו, יבהיל אותן גם לאחר שטענו לפניו שחולשתו וכוחותיו הדלים דוחים את צער התרנגולות, לא נחה דעתו. רבינו המשיך בשלו והלך בדרך הארוכה.

• • • • •

במלחמת השחרור, בעת שירד רבינו במדרגות ביתו, נפצע מרסיס שפגע בו. מקורביו ביקשו להזמין מיד רכב הצלה שיטפל בו, אבל רבינו סירב. לתמיחתם השיב: "ענתה, בעיצומה של ההפגזה, על רכבי ההצלה להיות פנויים למקרים קשים ודחופים. אני אינני פצוע קשה, ואני יכול לחכות עד יעבור זעם".

• • • • •

בכל יכולתו השתדל להימנע מהטרחת הזולת. כאשר היה צריך להוציא ספר מן הארון תוך כדי לימוד, אי אפשר היה להקדימו בשום פנים. הוא היה נגיש לארון הספרים בזריזות מדהימה, ומעולם לא הצליחו תלמידיו להוציא בעבורו את הספר הנדרש.

• • • • •

מספר בספר "עטרת זקנים": סיפר לי מחותני הגה"צ ממאקאווא שליט"א שכ"ק אדמו"ר מראחמסטריווקא מארץ ישראל זצ"ל סיפר לו, שפעם לפני חנוכה הביאו את הספר "קדושת לוי" להגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ולאחר זמן כשהלך בעל הספר לקחת בחזרה את הספר, אמר לו הגאון: "נער הייתי וגם זקנתי, איך האב געצונדן חנוכה לעכט, איך האב געליינט די מגילה, אבער דעם טעם פון דעם האב איך נישט געוואוסט,

למשפחה עניה - בידים ריקות. ברוב צער על המצב שאליז נקלע, פרץ בבכי. לפתע הבחין בדמותו הנהירה של רבינו ששלח את משמשו לשאול על בכיו, בשמוע רבינו את סיפורו העניק לו את דמי הנסיעה, וברכו מעומק לבו הטהור: "מכיוון שביום חופתך בכית על חסרון כסף שוב לא תדע מחסור כל ימי חיך". ואכן ברבות הימים היה רי"מ לנגיד ידוע, ומעולם לא סבל ממחסור.

• • • • •

מתורתיו

"ויקח את האבן". (בראשית כח, יח) במדרש, שהיו האבנים מריבות, כל אחד אמר עלי ינוח צדיק את ראשו, עשה הש"י מכל האבנים אחד. מזה נראה רא' לשיטת האריז"ל מובא במגן אברהם (סימן ח סעיף קטן ו) שלא ה' מקפיד ללבוש תמיד הטלית באותו צד, לאפוקי מדעת השל"ה הק' לעשות עטרה לטלית, כמו קרש שזכה לינתן בצפון וה' לעולם בצפון. דאם כן במה היו מתפייסין כאן האבנים שנעשו אחד, הלא מכל מקום ה' רצון כל אחד להיות תחת ראשו? אלא על כרחך כשהיו אחד אין שום חילוק אם קרוב להראש או רחוק. דאין לומר שהיו כולם מתכנסים תחת ראשו, דאם כן ה' יכול להכניסם תחת ראש הצדיק בלי שיהיו אחד ממש, אלא על כרחך דוקא גבי קרשים שהיו כל אחד בפני עצמו ה' חיוב שיהיו תמיד באותו מקום שזכה, מה שאין כן כשה' מכל האבנים אבן אחת אין שום חילוק באיזה צד היא, וכן לענין טלית כמובן. (שפתי צדיק אות י', אגב, ראה באל"י רבה סימן מב סק"ג שמביא רא' זו בשם זקינו ע"ש).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י' כסלו (ה'תשי"ד)

יומא דהילולא קדישא

של בעל ה"אבן האזל"

הגה"ק רבי איסר זלמן זיע"א

בן הגה"ק רבי ברוך פרץ זיע"א

רבינו סיפר שרבו הגר"ח מבריסק היה אומר: "כש'זוניא' - (כינוי חיבה לר' איסר זלמן בוולוז'ין) נוכח בשיעור ומקשה, 'נפתח לי המוח', ונפתחים בפני מבועי החכמה". הוסיף על כך ר' איסר

חייב לעשות איזה פעולה לזכור את פירושו של החוות דעת, לכן כתבתי זאת בחול המועד דווקא, שזה יחייב אותי לזכור את דבריו, שהרי כתבתי בחול המועד, ומוכרח שאשתמש בדבריו, שאם לא, חיללתי חול המועד, לכן עשיתי הפעולה הזו, כדי לטהר לבי ולא לראות חסרון זולתי. (מתוך שיעור הרב רייזמן שליט"א י' כסליו תש"פ)

• • • • •

אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל בשם מורו הגאון מוה"ר ז' מלצר זצ"ל שהי' מרגלא בפומי' לפרש לשון המשנה (אבות פ"ד מ"ב) "הוי רץ למצוה", דכשם שבערב שבת קיי"ל (ב"ק ל"ב ע"א) דריצה מותרת, כיון שהשעה דוחקת והבריות טרודין בטרדא דמצוה, ולכן לא הזיקוהו להשיגח שלא יזיק במרוצתו, כמו כן בכל עת שמזדמן דבר מצוה אין לו להתבונן יתר על המדה אם יפסיד עי"ז שאר ענייני ועסקיו, כי אז יקומו עליו כמה הפרעות ומניעות, אלא יקימנה מיד.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י"ב כסלו (ה'של"ד)

יומא דהילולא קדישא

של המהרש"ל הגה"ק רבי שלמה

לוריא אשכנזי זיע"א

בן הגה"ק רבי יחיאל מוורמיזא זיע"א

(בעל "משאת בנימין"), ר' אברהם הורביץ (אבי השל"ה), ר' מרדכי יפה (בעל ה"לבושים"), ר' מנחם הענדיל (בעל "חכמת מנוח"), ר' אלעזר אלטשולר.

• • • • •

מספריו: ים של שלמה- חידושים על הש"ס. חכמת שלמה- הגהות על הש"ס. יריעות שלמה- הגהות ובאורים על רש" והמזרחי. עטרת שלמה- פירוש על ספר שערי דורא. עמודי שלמה- באורים על הסמ"ג. שו"ת מהרש"ל- שו"ת ופסקים לפי אשכנז. חידושים על הגדת פסח. זמירות לשבת ומוצ"ש עם פירוש. הגהות וביאורים לרי"ף, רמב"ם, רא"ש, מרדכי, טור ועוד.

• • • • •

מנעוריו יצא שמו כאחד מגדולי התורה, ורבים פנו אליו בשאלות הלכתיות. שימש ברבנות בקהילות בפולין ובליטא. ייסד ישיבה גדולה ועמד בראשה עד לגלי. לאחר מכן עבר לאוסטראה שם שימש כראש ישיבה חמש שנים. בשנת ה'שי"ג עבר לכהן כאב"ד ור"מ בלובלין, שבראשה עמד עד יום פטירתו. בעל ענווה מופלאה. לפני כניסתו לבית הדין להורות, היה מגיע אליו מוכיח מיוחד, שהטיף לו מוסר ומזכיר לו את גודל האחריות המוטלת עליו כרב ואב"ד, כל אותה עת פני המהרש"ל היו כבושות בקרקע, ישב והאזין למוכיחו בהכנעה. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל רוח הקודש. יומם ולילה עסק בלימוד התורה.

• • • • •

המעשה הבא התרחש במהלך ימי כהונתו המפוארת כאב"ד לובלין. אשתו של בן ישיבה נפטרה בצעירותה. הרב פגש את האבל וראהו בוכה. בראותו כן ניסה לעודדו כי הכל משמים. הבחור ענה, כי ישנה בעיה נוספת: האישה, בהיותה על ערש דווי, ביקשה ממנו כי יאות בתקיעת כף להבטיח, שלא יינשא לאישה אחרת. בהבינו כי סירוב לדבריה יעיק עליה ברגעיה האחרונים, נאות לה. בינתיים הספיק להתחרט, היות שצעיר לימים הוא, ואינו יכול להתחתן בשנית ולזכות בזרע בר-קיימא. רבינו עיין בנידון, ובסופו של דבר מצא פתח להתיר את שבועתו בהטעימו, כי אנוס היה, ולכן יכול הוא להתחתן בשנית. הלה שמח עד מאוד לשמע דברי הצדיק, ולאחר זמן מה התחתן והקים בית נאמן בישראל. לאחר זמן מה בן הישיבה נפטר לבית-עולמו. רעש גדול קם

בעיר לובלין והחלו לרנן כי פסק דינו של המהרש"ל היה מוטעה, ולכן נפטר אותו בחור ישיבה. הרב, כששמע זאת, ביקש שיקראו לו בזמן הלוויה. בהגיעו לבית-הקברות ביקש שלא יכסו את הקבר ולא יטמנו את הנפטר, אלא רק יניחו אותו שם. הרב ניגש לנפטר, נשא ידיו לשמים ואמר: "ריבונו של עולם, הן ידעת כי אני התרתי לו להינשא, אחר שהפירתי את שבועתו, כדי שיוכל להעמיד תולדות. הן לא לתוהו בראת את העולם, האם תעשה תורתך פלסתר?!". הקהל התפזר. והנה, בשעת לילה מאוחרת נשמעות נקישות בבית האלמנה הטריה. היא מתעוררת בבעתה ושואלת: "מי שם?". לתדהמתה, היא שומעת את בעלה, המבקש ממנה להכניסו כיוון שקר בחוץ. למשמע הדברים החלה צורחת לעברו: "חזור למקום ממנו באת". כאשר הבין הבעל, שממנה לא תבוא הישועה, החל לנקוש בבית מכריו. אולם, כולם ללא יוצא מן הכלל סירבו מפחד. בצר לו כנס לבית-המדרש, שהיה פתוח כל הזמן. בשעת בוקר מוקדמת, כאשר הגיע השמש וראה את הנפטר, מרוב בהלה רץ למהרש"ל בקריאות אימה. רק לאחר דקות ארוכות ניתן היה להרגיע את השמש ולהבין את המתרחש. הצדיק בראותו זאת, גזר בכוח התורה הקדושה, כי שכחה תבוא על העיר וישכחו כי נפטר האברך. כך נשתכח הסיפור מעין כל, והאברך חי שנים רבות עם אשתו החדשה. כאשר אדם חפץ לקיים מצווה ואינו יכול לה, הקב"ה יסדד עבורו את מערכת הטבע.

• • • • •

כאשר ישב רבנו לחבר את הספר 'חכמת שלמה' לא היה לו, כי אם נר קטן של חלב בגודל של כחצי אצבע לשיעור כחצי שעה והצטער על כך מאד, ונעשה לו נס ודלק הנר כל הלילה עד אור הבוקר.

• • • • •

תחת בית מדרשו של הרב הייתה חנות ירקות, ובעל הבית שמו ר' אברהם. הלה היה אדם צנוע ושקט, ומעולם לא היה לו שיח עם אף אדם. באחד הלילות שמע רבנו שר' אברהם מתעמק באחת מהסוגיות הקשות שבש"ס ומפרש אותה בעמקות. למחרת שלח שליח, שישאל אותו שאלה שהתקשה בה. אולם כששב הלה, אמר לרב כי ר' אברהם אינו אלא עם הארץ. המהרש"ל לא

שקט והלך לר' אברהם ולאחר שהפציר בו, השיבו על השאלה והתחנן לפני הרב שיישאר הדבר בסוד. וכך במשך תקופה ארוכה היה המהרש"ל מתפלפל עם ר' אברהם בתורה הקדושה ואיש לא ידע מכך דבר. כשעמד הצדיק להיפטר מן העולם, ציווה לתדהמת הסובבים למנות לרב העיר אחריו את ר' אברהם מוכר הירקות, כי אין גדול כמוהו! והחיד"א היה אומר על הסיפור הזה, שמכאן ילמד האדם עד כמה הצניעות והענווה הן האמצעי להגיע לתורה לשמה ולחכמה...

• • • • •

בספר הקדמון "צדה לדרך" על התורה, מבעל ה' **"באר שבע"**, כתב בפרשת וישלח (בראשית לב, כה) על הפסוק "ויותר יעקב לבדו": פירש רש"י ששכח פכים קטנים וחזר עליהם (חולין צא, א), וכתב הרב הגדול מהרש"ל ז"ל וזה לשונו: "שכח פכים קטנים" - מצינו שהקב"ה אמר לו ליעקב, אתה מסרת נפשך על פך קטן בשבילי, וגם אני בעצמי אשלם לבניך בפך קטן לבני חשמונאי, שנעשה נס על ידי פך קטן. והיכן מצינו שיעקב מסר נפשו על פך קטן? הכא! לפי שנאמר כבר 'ויעבר את כל אשר לו', ולמה 'ויותר יעקב לבדו' שחזר על פכים קטנים? אלא ודאי היה זה פך קטן של שמן שהיה רוצה לנסך על גבי המצבה בבית אל, ופך זה חזר עליו - לפי שאינו שלו, אלא של הקב"ה לנסך. עד כאן לשונו... מתוך גליון פניני צדיקים ויצא תש"פ

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י"ב כסלו (ה'תר"א)

יומא דהילולא קדישא

של בעל ה"בת עין" הרה"ק רבי
אברהם דב [מאוריטש] זיע"א
בן הרה"ק רבי דוד זיע"א

לא קלה היא הדרך לארץ ישראל, הסכנות אורבות על כל צעד ושעל, ותלאות הדרך אינם תואמים את גילו של רבינו. אך רבינו לא שת לבו לכל זאת, חביבה היתה ארץ ישראל הנקנית ביסורים עבדו וקיבל על עצמו באהבה את כל אשר יבוא עליו, ובלבד שיזכה ויעמדם רגליו בארץ אשר עיני ה' אלוקינו בה תמיד. כשהוא מלווה בתושבי עירו ובראשם

רבי ונכבדי ז'טאמיר, יצאו רבינו ובני ביתו את עירם בדרכם לעיר הנמל השוכנת לחופי הים השחור, אודסה. 'השער לציון' כונתה נמלה של אודסה, רבבות אלפי ישראל יוצאי רוסיה עשו את דרכם בו, בעת עלייתם לארץ הקודש. רבינו הגיע לאודסה, אך טרם נפנה אל הנמל, שכר רבינו אכסניה והמתין, המתין רבינו ל'שמירה' אותה הבטיח לשלוח אליו **רבי מרדכי מטשערנאביל**. יום חלף, יומיים, וה'שמירה' אותה הבטיח **רבי מרדכי** בוששה מלהגיע. באודסה התגורר חסיד מופלג מחסידי **הרבי מטשערנאביל** ושמו **רבי יעקב הלפרין**, אמר רבינו בלבו, מן הסתם שלח הרבי את ה'שמירה' אל אותו חסיד לביתו, אלך שמה ואבקשנו. הלך רבינו לרבי יעקב ושאלו האם רבי מרדכי שיגר עבורו שמירה, רבי יעקב השיבו דבר שלא, רבי מרדכי לא שלח אליו מאום, ובאכזבה עמוקה עזב רבינו את ביתו. המתין רבינו עוד ימים מספר בכליון עינים ובקוצר רוח לבואו של השליח, אך חלפו שבוע ושבועיים והשליח נושא ה'שמירה' טרם בא. לא רצה רבינו ללכת את זמנו לריק, ומשעברו שבועיים עלו הוא ובני ביתו לאוניה המפליגה לארץ האבות. הים התכול נפרש למולא מראה העין, וגליו השקטים דמו להמיית לבו של הצדיק הנישא על גבם בספינה העושה את דרכה בו. ביום הראשון להפלגה טייל רבינו על סיפון האוניה, כשלפתע ניגש אליו עני לבוש טלאים וביקש ממנו נדבה. רבינו פשפש בכיסו והוציא הימנו ב' זהובים והושיטם במאור פנים להלך העני. בפליאתו, סירב העני לקבל את מתת ידו באמרו כי לא י' לו בזה, 'רענדיל אדום' - דרש העני - 'פרוטה לא פחות'. רבינו החל מתנצל בפניו כי הוא עושה כעת את דרכו לארץ הקודש, וכי בקושי יש בידו מעט מעות לצרכיו המרובים ולשכור קורת גג, אך העני בשלו, 'רענדיל אדום', לא פחות!. ביום השני שוב ישב רבינו על הסיפון והתמוגג ברגשות קדשו בציפייה ליום בו תעגון הספינה לחופיה של ארץ הקודש, ושוב כביום האתמול ניגש העני וביקש נדבה. רבינו שוב פשפש בכיסו והוציא רובל כסף, והושיטו בשמחה לעני. העני נותר בסירובו מיום האתמול, 'רענדיל אדום' - דרש בתוקף - ולא נאות להתפשר על פחות ממנו. וכך חזר הדבר על עצמו ביום השלישי והרביעי וכל ימי ההפלגה, העני מבקש נדבה, רבינו מושיט לו, והעני מסרב ליטול. כשסוף סוף עגנה הספינה לחופי ארץ

ישראל, ירד העני מהספינה ואמר לרבינו: 'דע לך כי כלל לא הייתי זקוק למעותיך, וכל מה שנסעתי עמך בספינה היה מחמת שרבי מרדכי ציוה עלי ליסוע עמך לשמרך בדרך.

עוד בהקשר לנסיעתו של רבינו סיפר האדמו"ר **רבי שלום סאפרין מקאמרנא** זי"ע ששמע מרבו **רבי חיים אלעזר שפירא ממונקטש** זי"ע: 'כאשר בעל ה'בת עין' זי"ע נסע לארץ ישראל בספינה, פרצה רוח סערה, הספינה התנועעה כשיכור והיו בסכנה גדולה, וכולם התפללו להשי"ת שיקם סערה לדממה. כאשר ראה בעל ה'בת עין' שהסכנה גדולה קם והשביע את שרו של ים ואמר: 'בכח זה שכל חיי לא פגמתי באות ברית קודש אני גוזר עליך להשקיט הסערה', ומיד שקטה הסערה, וישמחו כי ישתקו וינחם אל מחוז חפצם. אין לשער ואין לתאר את גודל השמחה ביום הגיעם לחופיה של הארץ הקדושה. רק עגנה הספינה, ירד ממנה רבינו, שחה לעפר הארץ, התרפק על רגבי אדמתה, והרטיבם בדמעות שלישי, אותם הזיל מרוב התרגשותו, על אשר זכה והגיע ליום הזה בו יעמדו רגליו על אדמת ציון. בפי זקני צפת נמסר מאב לבן, על נס קפיצת הדרך שארע לו לרבינו בדרכו. בעוד דרך זו - מאודסה לארץ ישראל - אורכת היתה שבועות מספר, עשתה ספינתו של רבינו את דרכה בימים ספורים בלבד. בהגיעם ארצה קפץ רב החובל ונשבע כי אך בזכותו של רבינו היתה הדרך כה קצרה, שכן טרם ארע לו כזאת מעולם. אחרי למעלה משישים שנות כיסופין וכמיהה באה על סיפוקה משאת נפשו של רבינו, עת דרכו רגליו על אדמת חופי עכו. שמע בואו של רבינו בשערי ארץ הקודש הגיע לאזנם של כל יושבי הארץ הקדושה שמהירו תיכף לשגר שתדלנים שיטו לבו לבוא ולשכון כבוד בקרבם. הצעות שונות עמדו לפני רבינו, כשבראשם ניצבת עיר הקודש והמקדש ירושלים. גם מקומה של חיפה לא נפקד משלל ההצעות, ואף רבינו נטה מעט לשבת בה, מפאת חשיבותה של מערת אליהו הנביא הסמוכה לה, שאף אותה היה מרבה רבינו לפקוד ולשפוך בה שיח לפני קונו. מתענג היה רבינו מטובה של ארץ ישראל ודבק בקדושתה, היה תולה רבינו את גאולתה של הארץ הקדושה בדבקותם של בניה בה ומזהיר לחסידיו לבל יסחו דעתם מקדושתה לרגע.

• • • • •

**י"ג כסלו (ה'תרצ"ד)
יומא דהילולא קדישא
של הרה"ק רבי ישראל
מטשורטקוב זיע"א
בן הרה"ק רבי דוד משה זיע"א**

נכד הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין והרה"ק רבי
אהרן מצ'רנוביל זיע"א

חריף ובקיא בש"ס ופוסקים ראשונים
ואחרונים. הרבה בסיגופים ותעניות. ענייני
הכלל נגעו לליבו והעסיקו אותו. בתקופתו
חסידות טשורטקוב הייתה בשיאה ואלפי
חסידים מכל אירופה גדשו את בית-
המדרש. בזמן מלחמת העולם הראשונה
נדד לעיר וינה ואף בזמן זה המשיך במלאכת
הקודש בשיחותיו הטהורות.

ממקימי 'אגודת ישראל' ואף היה נשיא
כבוד של מועצת גדולי התורה העולמית.
גאון. ענוותן. מלומד בניסים. בעל רוח-
הקודש. רבים שיחרו לפתחו ונושעו.

מתלמידיו: ר' מאיר אריק (אב"ד טארנוב), ר'
משולם ראטה, ר' אברהם מנחם מבראד, ר'
מאיר שפירא מלובלין (ראש ישיבת חכמי לובלין).

מספריו: תפארת ישראל. ישמח ישראל.
גזני ישראל. נזר ישראל.

הובא בספר "מדברנא דאימתיה" מעשה
בעת שדר רבינו מטשורטקוב זי"ע בוינה,
נהג לנסוע פעמיים בשנה לטשורטקוב,
בחודש תשרי, ולחג השבועות, באחד
הפעמים אירע מעשה שעורר הדים רבים.
היות והנסיעה לוינה, הייתה קשה לחסידים
בפולין וגאליציה, ויקרה מאוד לרובם, לא
היו השיירות מצויות, אך באלו שני הפעמים
בשנה שרבינו הגיע לטשורטקוב, התאספו
אלפים רבים מקהל החסידים לשהות
ולהסתופף בצל קדושתו. מאחר ולא היה
די מקום לעריכת השולחנות, הכשירו
שטח רחב ידים, ומסביב לשולחן הרחב,
בנו אצטבאות רחבות מעץ, ועליו החסידים
עמדו, כמובן, שכן הציבור נכנס הרבה
לפני הרבי לתפוס מקום טוב, ורח"ל אחד
מהאצטבאות לא עמדה בעומס, וקרסה
על אברך, שעמד מתחתיה, שהתמוטט
במקום ואיבד את הכרתו, נשימתו

בת עין כי כן עולה הגימ' של שמי אברהם דוב
בער, ועוד טעם אחר אמר בפיו הק' ונשכח
ממני, וגם הסכמת פי קודש הרב הצדיק
האלקי מ' מרדכי זצלה"ה נשלחה אל הקודש
פנימה אמנם מסבות מאורעות הזמן נאבדה,
ומהיום ההוא והלאה הגיה ד"ז הצדיק האלקי
בעהמ"ח הנז' זי"ע ספרו הלז שנית מהחל
ועד כלה למען יצא נקי לבית הדפוס מזוקק
שבעתים, והנה בעוה"ר כאשר נגע י"ד ה'
וזעמו בארצנו הק' הוא יכאיב ויחבש, ונלקח
ארון אלקים נצחו עליונים את התחתונים,
ונתבקש בישיבה של מעלה לחזות בנועם
ה' ולבקר בהיכלו לשבוע בשבוע שמחות את
פני אלקים חיים ומלך עולם ביום י"ב לחודש
כסלו שנת תר"א, בעיה"ק צפת תובבא"ס
עלה ונתעלה למנוחות עולם העליון, ואותנו
עזב ליגון ואנחה ורפתה לבנו להתאזר
ולהתאמץ להביא אמרי קדשו לבית הדפוס...

(מתוך התנצלות המביא לבית הדפוס נכד אחי ה"ב עין")
זי"ע שנדפסה בראש הספה"ק "בת עין")

• • • • •

עוד הביא שם: בספרו ה"ב בת עין" עומד
רבינו על גודל ערכה של אר"י, ורואה אותה
בתור "מעון לשכינה" עד ש'האדם בעצמו
אף הפשוט ביותר יכול לראות ולחוש את
גודל הקדושה הממלאה כל פינה ואפשר
לו להשיגה בשלימות" (ב"ע לך). ולא עוד:
"כשאדם אוכל מפירות אר"י שהם ז' המינים
שנשתבחה בהם אר"י ואוכל אותם בקדושת
הגוף מעורר שבעה מדות עליונות ונקשר
ונדבק לבחינת קדושה וכו'" (ב"ע בהר). -
באהבתו הנכספת לאר"י ענד אותה כעטרה
לראש ספרו בכללה עם שם הספר כאשר
כה דבריו: "קראתי שם הספר 'בת עין'...
מפני שהכנסתי בהכתבים קדושת אר"י אשר
עיני ה' אלוֹקִיךָ כתמיד" (בהקדמת המבשר ד"ד דפוס
זיטומיר). לאור כל הנ"ל לא לפלא היה שבעת
הדפסת הספר הראשונה הזהיר הרה"ק
הר"י מריזין זצ"ל את המדפיסים לבל יעיוזו
להדפיס הספר המקודש המלא על גדותיו
בענייני קדושת אר"י - בחו"ל, רק להדפיס
הספר המקודש באר"י, בה ראה רבינו חזות
הכל ופנת יסוד לגאולתנו המקווה. (הרה"ה
ר' יצחק שמואל ווינשטוק ז"ל בקונטרס "תולדות אדם"
שנדפס בסוף ספה"ק "בת עין")

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

בספר **זכרונם לברכה:** הנני להודיע קושט
דברי אמת אשר הביאני עד הלום לדפוס
אמריו הקדושי אמרי אלקים חיים ומלך
עולם ברם זכור אותו האיש לטוב ומגלגלין
זכות כו', ה"ה הרבני המופלא י"א מו"ה
ישראל מפלטישאן אשר שם לדרך פעמיו
לקרית חוצות בשנת תקצ"ז ושם באמתחתו
כתבי קודש אלו אשר בעהמ"ח האלקי
הזה הגיה בעצמו אמרי קדשו אשר הטיף
מפיו הק' מדי שבת בשבתו, כי גם הוא היה
מהשומעי' דברי אלקים חיים מפה קדוש
דו"ז הרב המחבר (ספה"ק "בת עין") נ"ע בכל
ש"ק, ומגודל תשוקת אהבתו אליו כתב
דברי קדשו על הספר, והגישה מול מנורה
הטהור' הצדיק הקדוש אדמו"ר וכו' מו"ה
מרדכי מטשורטקוב זצלה"ה זי"ע, וכאשר
האירו לפני עין קדשו כל עצמותיו גיל וחדוה
נתמלאו וגזר אומר להביאם לבית הדפוס
לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל בכדי לזכות
את הרבים, וגם שאל את פי מהר"י (ר' ישראל
מפלטישאן הנ"ל) ז"ל את שם הספר הקדוש הלז
איך נקראהו, והשיב בתמימותו בשם תולדות
אדם אקראהו (כי הרב המחבר הק' זצלה"ה לא הודיע
דעת קדשו איך לקרא את שם הס' הק' הלז, כי מעולם לא
עלה על דעתו להדפיסו) יען כי בר"ת אד"ם מצוין
שם המחבר הק' **אברהם דוב מאווריטש**, וגם
הצדיק הקדוש האלקי מו"ה **מרדכי זצלה"ה**
זי"ע **מטשורטקוב** נענה בראשו והסכים בפי
קדשו אשר זה שמו נאה לו כי גם שמי בקרבו
אד"ם ר"ת אברהם דוב מרדכי ואמר ברוח
קדשו כי גם לנפשי יש חלק בהספר הזה,
וכאשר שמע הר"י ז"ל דברי קדוש מפורש
יוצא מפי קדשו, לא אחר מלהודיע דבר זה
ע"י מכתבו אל הקודש פנימה לד"ז אדמו"ר
הצדיק הק' בעהמ"ח זי"ע. ובבוא מכתב זה
אל דו"ז הצדיק הק' בעהמ"ח זי"ע נתעטף
ברוב ענותנותו באמרו אם כי מעולם לא עלה
בדעתי להדפיסו, אולם אחרי שכן גזר דעת
רצון הצדיק האלקי וכו' מו"ה מרדכי זלה"ה
זי"ע מי יא אחר המלך מאן מלכי רבנן לבטל
חו"ר רצון יראיו, וכן השיב במכתבו להר"י ז"ל
לחו"ל, באופן שהצדיק האלקי מ' מרדכי ז"ל
זי"ע ישים עיניו ולבו על רוב דברי הספר
הלז אם לא כולו, גם אמר אם הייתי יודע
זאת מלפנים את רצון הצדיק הק' מ' מרדכי
זלה"ה אשר גם שמו ישתתף בהס' הזה,
בוודאי הייתי עושה רצון קדשו, מה אעשה
כי כבר קראתיו בשם אשר הי' אתי בכתובים

נעצרה, והרופאים, שהוצעו אליו קבעו, שאפסו סיכוי לחיות רח"ל. מובן שמיד רצו לרבינו וספרו לו בחרדה את אשר אירע, רבינו ביקש שיביאו לפניו את התפילין, והוציא את התפילין, פתח את הרצועות, והחל לסובבם שוב מסביב לבית התפילין. ותוך כדי מעשה שאל: "נו, מה חדש" (אצל האברך), ונענה שאין שינוי. פתח רבינו שוב את הרצועות, והחל לסובבם, ושאל בשנית: "נו, מה חדש", ונענה: "שוב אין שינוי". פתח רבינו שוב את הרצועות והחל לסובבם, ושאל בשלישית, ואז אכן למרבה הפלא התעורר האברך, וחזר לבריאותו. אז נכנס רבינו לעריכת שולחנו הטהור.

• • • • •

סיפר הרה"ג ר' ישראל חיים אושרי בספר "שיח זקנים" שמעתי ממחוז"ז הגה"צ מוואדיסלוב זצ"ל, גופא דעובדא הכי הווה: זקנתו של הגה"צ מוואדיסלוב, אמו של אביו, שהייתה הרבנית של הרה"ק רבי אברהם שלום פנחס מטשנסטחוב זצ"ל, הייתה צריכה לעבור איזה ניתוח קל, ונסעה לוינה לערוך שם הניתוח. ואחרי שנסעה מהעיר, נפלה האמא של הגה"צ מוואדיסלוב, דהיינו השנור (הכלה) של זקנתו שנסעה לוינה, וחלתה מאוד במחלת הטיפוס, והגיעה עד שערי מוות רח"ל. אמנם זקנתו לא הייתה בעיר, אלא בוינה, ולא רצו לצערה, לכך לא הודיעו לה מאומה. יום אחד לפני שהיא ערכה הניתוח, נכנסה אל רבינו עם פיתקא, וכתבה על הפיתקא את השמות של כל הבנים והנכדים וכל צאצאיה. והרבי קרא בעיון רב את הפיתקא, וכשהגיע לשם של אמו של הגה"צ מוואדיסלוב, נעצר רגע ויאמר לה "שיהיה לביילא רפואה שלימה". ותאמר, לא התכוונתי מאומה, כשכתבתי את שמה, היא ב"ה בריאה. הביט הרה"ק שוב פעם בפיתקא, ויאמר שנית "שיהיה לביילא רפואה שלימה". ותצא מן החדר, כעבור שבועיים החלימה מהניתוח שעברה, ותסע חזרה לביתה. ומיד כשהגיעה לביתה, שאלה "קרה משהו לביילא?" אמרו לה הבנים "מהיכן את יודעת?". ותאמר להם "נכנסתי להרה"ק מטשורטקוב ובירך אותה ברפואה שלמה". ויספרו לה, שחלתה בטיפוס, והגיעה עד שערי מוות, אך כבר ב"ה שתי שבועות, שהמשבר עבר, והיא מחלימה. ולתדהמת כולם התברר, כי רפואתה של ביילא החלה

בזמן שרבינו בירך אותה.

• • • • •

בספר "שיח זקנים" הובא סיפור מפי האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע מלעלוב ששמע מהרה"ג ר' שמואל אהרן וובר שהיה איזה תקופה בוינה, והגיע אליו מכתב בהול מביתו, שבתו מאטיל חלתה מאוד בעיניה רח"ל, והרופאים הבהילו אודות המצב. וכתב ר' שמואל אהרן פתקא עם שמות בני משפחתו, ובתוכם בתו הנ"ל, והוסיף אצל שמה לרפואה וכו'. ונכנס עם הפתק לרבינו. כאשר קרא הצדיק את הפתק והגיע אל שמה של הבת מאטיל, לקח עט וכתב בצד שמה איזה תיבות. כשראה ר' שמואל אהרן, שהרה"ק כותב על הפתק, חשב, שהרבי אינו יכול לקרוא את הכתב שלו כי אף שהיה לו כתב נאה מאוד אך היה מסולסל. על כן אמר לרבינו שכתב שם בתו לרפואה על עיניה. אמר לו הרה"ק: "מה אתה רוצה?". אחר כך הסתכל ר' שמואל אהרן בפתק, וראה שהרה"ק כתב באותיות גדולות בצד הפתקא, תיבות לרפואת עיניה, ואחר כך נודע לו מביתו, שהוטב לבתו ב"ה, ונתרפאה לגמרי.

• • • • •

מסופר באחד מן העיתים שיצא קול קורא מאת צדיקי ומנהיגי ישראל דאז, אמר רשכבה"ג החפץ חיים זיע"א שרוצה שחתימתו תופיע אחר חתימתו של הרה"ק מטשורטקוב זיע"א.

וכן מסופר שאמר החפץ חיים זיע"א: הרה"ק מטשורטקוב הוא "מלך ישראל".

(מתוך גליון פניני צדיקים ויצא תש"פ)

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י"ג כסלו (ה'תרפ"א)

יומא דהילולא קדישא

של בעל ה"דברי ישראל" ממודז'ין

הרה"ק רבי ישראל זיע"א

בן הרה"ק רבי שמואל אליהו טויב

מזוואלין זיע"א

כבר משחר חייו גילה בצד שקדנותו והתמדתו באהלה של תורה כשרונות מוסיקליים נדירים קולו היה דק היה כשל

צפור קסמים כאשר, השמיע פרקי תפילה במתיקות נפלאה היה מזעזע נימי לב ומביא את שומעיו עד לדמעות. בהיותו ילד החל כבר לחבר נגונים ורקם מוטיבים, בלי יכולת לרשום בכתב הנגינה אלא שננס בעל פה. ואז כבר ניתן לו לעבור בבית מדרשו של אביו לפני התיבה לשיר ולזמר לפני קונו והוא הפליא את כולם בקולו הערב, ניבאו לו שיחזיר את עטרת השירה בישראל לתפארתה הקדומה, כמו הלויים ששרו תהלות בבית המקדש.

• • • • •

"באמצעות הניגון נטע בחסידיו מורא שמים כשאני שומע ניגון מתנגן מפיו של יהודי, יכול אני לקבוע עד היכן מגיעה יראת שמים שלו" ... פעם כאשר יצא עם חבורת חסידים ליער להנפש קמעא, שמע קול רועה מתנגן נוגות עצר הרה"ק רבי ישראל מלכת וכולו דרוך וקשוב לנגינה, שאלוהו חסידיו לאחר מכן, גוי הוא שהשמיע זמרתו ומה ראה רבינו להתעכב ולשמוע אותו? ענה להם הרה"ק כשאדם מזמר הריהו מתודה וידויו של, אדם בין שהוא בן ברית ובן שאינו בן ברית ראוי לנו לשמוע ... אותו מה אדם לומד מנגינה? המשיך רבי ישראל בשיח עם חסידיו האדם המצוי אצל נגינה יודע, שגם אם הוא מגיע לסולם העליון בסולם הקולות עליו לזכור את הסולם והצליל, הראשון האריך זה דרך בעבודת הבורא? ומצינו פעמים רבות בדברי תורתו של רבינו זיע"א ששיבח מאד את בנגינה וכמובא, בספרו דברי ישראל (עמ' סה) קחו מזמרת הארץ בכליכם (מקץ) על דרך דאיתא בספר קדושת לוי עה"כ ובשירי דוד עבדך כי הניגונים של העבודה וכן בעבודת הלויים לשורר הוא הנקרא אקטאווע, ויש מדריגה בתר מדריגה, היינו כמו שיש אהבה להבורא ב"ה גבוה על גבוה גם בחינת יראה גבוה על גבוה כך הן הניגונים, וזה פירוש ובשירי דוד עבדך וכו' עיי"ש בליקוטים וע"ד זה י"ל כאן, זהו שמרומז קחו מזמרת הארץ בכליכם פי' מזמרת הארץ היינו חכמת הנגינה כפירש"י שמזמרין ור"ל קחו מזמרת הארץ היינו ליקח רמיזא דחכמתא לעבודת הבורא מחכמת הנגינה, היינו כאמור בקדושת לוי הנ"ל.

• • • • •

אינו מברך דיין האמת... הרי שדרגת 'יש ויש' יותר גרוע מדרגת 'לא ויש'.

.....

פעם באו לפנינו חבורת חסידים מעיירה סמוכה, ואחד מבני העיירה היו מכנים אותו 'פרומער' והוא ביקש מהם שכשהם נוסעים לרבים יתנו לו קוויטל על שמו, כי היה צריך איזה ישועה ורפואה. בבואם לפני הרבי נתנו לו את הקוויטל של אותו פרומער, ובקשו החסידים לעזור רחמים אצל הרבי, והוסיפו לו שזה האיש הוא ירא שמים וחרד לדבר השם, והוא מכונה פרומער. השיב הרבי, אני יודע מה זה פרומער, מעולם לא שמעתי מאבי ענין ה'פרומער', אני חושב שזה מין לבוש, שהבד החיצוני הוא גאווה, והביטנה הפנימית היא כעס, והם תפורים יחד עם חוטי מרה שחורה...

.....

פעם אחת אמר בן אחיו הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטן [חתן רבי זעליג ממוגלניצא חתן הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורה] שיש שיחה של הרה"ק מסאדיגורה שדודי רבי מנחם נחום ביאר את דבריו ואני הוסיף עליהם נופך. רבי אברהם יעקב אמר: 'הייתי שמח שמישיח יבא בדור שכולו חייב'. והשומעים תמחו על דברים הנפלאים האלה, והלכו לשאול את רבי מנחם נחום פשר הדברים, וביאר להם, כששני אוהבים לא ראו זה את זה זמן רב, כשהם נפגשים שואלים זא"ז איך הולך לך? אם הוא מצליח במעשיו, הוא עונה, אני מודה לה' על החסדים שהוא עושה לי, ואני שווה את הניסים האלה. ואם ח"ו אינו מצליח במעשיו, הוא עונה: אחי היקר 'לא כ"כ הרבה חטאתי כמו שמתנהג איתי'... [כמובן שיהודי לא מדבר כך, אלא גוי רומני] נמצא שזה שכן מצליח, מרגיש את עצמו חייב לה' על החסדים, ומי שאינו מצליח, מרגיש את עצמו זכאי ויש לו טענות שלא חטא כ"כ הרבה שיהיו לו צרות כאלה. ולכן מאחל רבי אברהם יעקב שיהיה לבני ישראל כ"כ הרבה חסדים שמישיח יבא בדור שכולו 'חייב' היינו שיהיו חייבים להודות, חייבים להלל, חייבים לשבח, על כל הניסים והנפלאות שיעשה עמם השי"ת בדור אחרון...

והוסיף הרבי מהוסיאטן זיע"א שלזה אנו אומרים בהגדה של פסח 'לפיכך

וביאר הבית שמואל אחרון דיעקב אבינו היה מובטח לו שאם אין אחד מבניו מתים בחייו מובטח לו שאינו רואה פני גהינם. ולכן כל עוד שלא ראה את יוסף אמר 'כי ארד אל בני אבל שאולה'. וכשנולד בנימין והושלמו י"ב שבטי י"ה החל יעקב לבטוח שהוא בן עולם הבא, ביקש יעקב לישב בשלוה בעולם הזה, זוהי השלוה שהוא הבטחון שיהיה לו עולם הבא. אמר הקב"ה לא דיין לצדיקים וכו' היינו שאם יהיה בטוח שיש לו עולם הבא הרי יש לו כבר עולם הזה, וזה לא שייך אליו אלא לעשיו. מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף וממילא חזר יעקב להיות מסופק אם הוא רואה פני גהינם, נמצא שכבר אין לו עוה"ז רק עוה"ב ולא פגם בחלקו של עשיו. (מפי מגידים וסופרים).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י"ד כסלו (ה'תרכ"ט)

יומא דהילולא קדישא

של הרה"ק רבי מנחם נחום

משטפינשט זיע"א

בן הרה"ק ישראל מרז'ין זיע"א

הוא היה אומר, ד' מדות בדעות בענין גאווה וענוה. א. יש ויש. היינו יש לו שלימות והוא יודע ממעלותיו. ב. יש ולא. הוא עצמו גדול מאד, ומלא תוכן, אך הוא בעצמו אינו יודע מעצמו. ג. לא ויש, אין לו כלום אך הוא אוחז את עצמו בתכלית השלימות. ד. לא ולא. שאינו יודע כלום ואין לו כלום, ואכן אוחז את עצמו לכלום. פעם אחת שאל את התלמידיו, איזה מדרגה היא הגרועה ביותר מאלו הארבעה? השיבו התלמידים שבוודאי דרגא השלישית היא הגרועה, לא ויש, שהוא מתגאה בשעה שאין לו כלום. אמר הרבי שטעות בידם, כי ה'לא ויש' אע"פ שהוא מתגאה, אך אין סכנה בגאווה מפני שאין לו מה לאבד בגאווה. משא"כ דרגא א' 'יש ויש' הוא הגרוע ביותר. כי כשיש לו הרעור גאווה אחד, 'מוטב שלא העלית' והרי איבד את כל רכשו נפשו ונשמתו בהרהורי הגאווה. על דא בוודאי קא בכינא. והרי רק מי שהיה לו באמת מלין דולר ואיבד אותם יכול לברך דיין האמת, משא"כ מי שהיה נדמה לו שהיה לו מלין דולר ואח"כ נדמה לו שאיבד אותם,

מובא בספר אמרי שאול שאחר פטירת רבינו בעל דברי ישראל זי"ע פתח ואמר הגה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זי"ע את הרה"ק ממודז'ין זי"ע יש מה לקנאות הוא הניח בשביל העולם עזבון יקר את הניגונים שלו ואמר שמזמירותיו יתעורר כל לב לתשובה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

י"ד כסלו

יומא דהילולא קדישא

של 'בעל הבית שמואל' [אחרון]

הגה"ק רבי שמואל זיע"א

בן הגה"ק רבי משה פינחס זיע"א

בפרשת וישב פרש"י 'ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רוגזו של יוסף', וכתב הבית שמואל אחרון לבאר בדרך 'הלצה' ע"פ מש"כ הרבי רבי העשל שיעקב ועשיו נתחלקו בשני עולמות, יעקב לקח עוה"ב ועשיו עוה"ז.

א"כ לכא' היה צריך שיעקב יסבור שיש לו עולם הבא ועשיו יסבור שיש לו רק עוה"ז ולא עוה"ב. אבל למעשה כשמדברים עם האנשים הכשרים נדמה להם תמיד שמסתמא אין להם חלק לעוה"ב, אולי אם מכאן והלאה יתנהג כראוי, כי עדיין הוא יושב פתח האהל. וכשמדברים עם אנשים נמוכים שלומדים אולי חמש דקות ביום, שואלים אותם האם יש לך עוה"ב, הוא בטוח שכן, יש לו שפע עולם הבא שהוא גם מוכן לתת מחלקו לאחרים בטוב לבו הרחב.

וביאר הרבי רבי העשל שבכדי שיהיה לו לעשיו עוה"ז צריך שיהיה נדמה לו שיש לו עוה"ב, שאם לא כן, יחסר לו בהנאת עוה"ז. כמו אחד שאומרים ליוצא ליהרג, אכול את הסעודה האחרונה שלך בחיים, איזה טעם יש לו באכילה זו. הצדיק נדמה לו שאין לו עוה"ב שאל"כ הרי יש לו עוה"ז כמו כן יעקב שאין לו עוה"ז רק עוה"ב, ואם ידע בעוה"ז שיש לו עוה"ב ממילא הרי כן יהיה לו עוה"ז, עולמך תראה בחיך, והרי יעקב נתן את העוה"ז לעשיו, כי נחלקו בנחלת שני עולמות. ולזאת נדמה ליעקב שאין לו עוה"ב ונדמה לעשיו שיש לו עוה"ב.

אנחנו חייבים, כיון שגאלנו ממצרים, ועשה עמנו טובות וחסדים במדבר, הרי שאנו מרגישים חייבים כלפי השי"ת, כי לא מגיע לנו חסדים כאלה גדולים. וסיים שירחם ה' שכלל ישראל יהיו תמיד חייבים לו ית' על החסדים והנפלאות. כמ"ש בפרשתן 'קטונתי מכל החסדים'.

• • • • •

פעם אחת נכנס רבי מנחם נחום לבית המדרש באחד מלילות חנוכה, וישבו שני חסידים ושיחקו משחק דמקה, בראותם את הרבי, נבהלו והפסיקו מלשחק. אמר להם הרבי, הרי אתם יודעים את ארבעת כללי המשחק הזה: א. הולכים פסיעה אחת כדי לתפוס שתיים. ב. אין הולכים שתי פסיעות כאחד. ג. הולכים רק למעלה ולא למטה. ד. כשעלית למעלה אתה כבר יכול ללכת ימינה ושמאלה ולכל הכיוונים. והנמשל פשוט כי יהודי אסור לו לעמוד, רק ללכת מדרגא לדרגא, והולכים אחד כדי לתפוס שתיים, אסור ללכת שתי פסיעות, לא תעלה במעלות על מזבחי, הולכים רק קדימה ולא מסתכלים אחורה על הנפילות, רק מתחילים מחדש תמיד. אך ברגע שכבר עליית למעלה בשורה הגבוהה, מותר לך כבר לצאת מהשורות. אלו שעומדים למטה מסתכלים על הצדיקים שעלו למעלה, ושואלים עליהם, איך מותר לך להתפלל לאחר זמן תפילה? התשובה היא, כשתהיה כאן בשורה העליונה תבין איך יכולים לצאת מהשורה.

• • • • •

רבי מנחם נחום נסע קודם הסתלקותו משטפינשט ליאס, ונפרד מאנשיו ואמר להם שהוא בחר לעצמו דירה יפה ביאס, בבואו ליאס, נפלה עליו חולשה, ונכנס למטתו, ב' שעות קודם ההסתלקות יצא ממטתו ורחץ את פניו וסידר את זקנו ופאותיו הקדושים, ונתניישב על הספה, והתחיל לנגן ניגון קדוש למשך ב' שעות, כך תוך כדי נגינה נסתלקה נשמתו ונתקטר בקטירא עלאה, מנו"כ בעיר יאס. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ט"ו כסלו (ה'תרס"ז)

יומא דהילולא קדישא

של בעל ה"שבט סופר"

הגה"ק רבי שמחה בונים זיע"א

בן הגה"ק רבי אברהם שמואל בנימין

סופר זיע"א

הבוטח בה' רואה בעיני רוחו את שלימות הישועה
עוד לפני שיוצא למלחמה

בפרשת וישלח 'ויהי ביום השלישי ויבואו על העיר בטח ויהרגו כל זכר', שמעון ולוי בני בר מצוה הרגו את כל אנשי שכם, ויש ספק אם היו צריכים לעשות כך, יעקב אבינו אומר להם 'עכרתם אותי', השבטים משיבים 'הכזונה יעשו את אחותנו'. ואח"כ באו כ"ד אלף אנשי שכם בגלגול בכ"ד אלף שמתו במגפה בפ' בלק, ואח"כ כ"ד אלף תלמידי רע"ק. לא פשוט מה שנעשה עם הנשמות האלה. אך רואים שהיה להם לשמעון ולוי סיעתא דשמיא להרוג כ"ד אלף איש. ובגמ' סנהדרין בפ' נגמר הדין ילפינן מהכא שבר מצוה הוא מגיל י"ג שנה, כי הם היו בחורים צעירים בני י"ג והרגו כל העיר. ויעקב אבינו אינו מתפעל ממופתים, אע"פ שהיה להם נס כזה אינו מתפעל ואומר להם 'עכרתם אותי'.

וביאר **השבט סופר** שגם אח"כ נאמר 'ויסעו ויהי חתת אלקים' היינו שלא נתייראו האומות מבני יעקב, אלא מהקב"ה שעמד לצדם ועשה להם נסים ונפלאות, בבחי' 'שמעו עמים ירגזון'. ואיך באמת הצליחו שמעון ולוי לעשות פעולה כזאת? לזה אמר הכתוב 'ויבואו על העיר בטח' היינו ששמעון ולוי בטחו בהשי"ת וביושועתו, קודם שנכנסו למלחמה גמרו בלבם ונפשם שאינם מתייראים כלל. כמ"ש **הרמב"ם** שזהו טעם דברי המשיח מלחמה אל היוצאים למלחמה 'אל תערצו ואל תחפזו מקול השופרות' כדי לחזק את לבם, כי כשנכנס תוקף

האמונה והבטחון בלבם, אינם יכולים להזנק במלחמה. וכדברי **הנפש החיים** שכשאדם מאמין שאין עוד מלבדו ית' והקב"ה בעל הכחות כולם, הוא מעל כל הנשק והחיילים, אזי אינו יכול להזנק כלל. וכן אמר דוד המלך שניצח בכל המלחמות ע"י שבטח בה'. ובזה פי' **השבט סופר** 'בך בטחו אבותינו, בטחו ותפלטמו', ויש להבין כפל הלשון 'בטחו בטחו'. אלא שעוד טרם שיצאו למלחמה, כבר ראו בעיני רוחם את כל השונאים נופלים פגרים מתים בכח הבטחון החזק שהיה בלבם ונפשם. וזהו 'בטחו ותפלטמו', עוד לפני היציאה למלחמה כבר ראו את הישועה. וכמ"ש **השלה"ק** שי"א שבעוד שהמצרים היו חיים בתוך הים, כבר היו משוררים את שירת הים על הישועה! כך בטחו בה'. וכן עשה יהושפט שאמר שירה לפני הנצחון במלחמה, כל כך בטחו בה'. וזהו 'ויבואו על העיר בטח'. לא סמכו על חולשתם שע"י המילה, אלא סמכו ובטחו בהשי"ת לבד, וכך נושעו שלא כדרך הטבע. ורש"י פי' 'ויבואו על העיר בטח' בטוחים היו על כחו של אותו זקן.

כשחזרו וסיפרו ליעקב אבינו על הצלחתם, אמר להם יעקב, איני מתפעל מהצלחתכם, זאת היה לכם מחמת הבטחון החזק שבטחתם בה'. כמ"ש **השלה"ק** בשם **רבינו יונה** שכשיש לאדם בטחון, אפי' כשאינו ראוי, הוא מצליח. אפי' רשע בוטח בה', חסד יסובבנהו. כמו שקיבל הרה"ק **רבי ברוך ממעזבז** מזקנו **הבעש"ט**. כיון שבוטח בה' הוא משורר על שכבר נושע, ואינו מתפלל. אלא שיעקב אבינו הוצרך להמשיך דרכי תפילה גם כשאינו בוטח בה'. כי זה פשוט שכשאין אדם מרגיש בטחון בלבו, אסור לו לרמות את עצמו, אלא להתפלל ולהתחנן לפניו יתברך שמו. אך כשזוכה לבטחון חזק, אין צריך לא מלחמה, ולא דורון, ולא תפילה.

(עפ"י מגידים וסופרים).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן!

ברכה מרובה

למכובדינו הדגול

הר"ר דוד שפיצר הי"ו

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,

להגדיל תורה ולהאדירה

לרגל י"ב כסליו יומ"ד קדישא

של בעל ה"בת עין"

הרה"ק רבי אברהם דב [מאווריטש] זיע"א

זכות הצדיק יגן בעדו

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח

ולכל הטוב

בגילה ורינה נשגר בזה

ברכת 'מזל טוב' קדם

מכובדינו הדגול

הר"ר ברוך בקר הי"ו

בית שמש

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו

ויזכו לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

ולראות ממנו ומכל יוצ"ח נחת לרוב

ולכל הטוב

שבת שלום ומבורך!

להארות והערות וכן להצטרפות לקבלת הגליון בדוא"ל, שילחו את כתובתכם לכתובת המייל: smwhwbh@gmail.com
או בטלפון - 054-844-3494 ובהשאת הודעה, לציין עבור גיליון שמועה טובה
וכן מי שנדבו לבו לקחת חלק בזיכוי הרבים דרך תרומות והנצחות האפשריות כדלהלן:
א. דרך הקישור [שמועה טובה](#)
ב. דרך מערכת קהילות: חייגו 073-275-7000, הקישו מס' קופה 10204 ופעלו לפי ההוראות.
ג. שילחו את בקשתכם לכתובת המייל הנ"ל. ואי"ה ניצור עמכם קשר בהקדם.
ד. חייגו לטלפון הנ"ל (וכן תוכלו להשאיר הודעה).